

HÖGSKOLAN
I HALMSTAD

HI 8003 Examensarbete i historia för ämneslärare gymnasiet 15,0 hp

EXAMENSARBETE

Hela Tyskland i nationellt festrus tack vare dåren
Hitler!

En undersökning av fem olika dagstidningar före
och under andra världskriget

Andreas Forshage och Max Lindén

Examensarbete i historia 15,0 hp

Halmstad 2018-05-13

Innehållsförteckning

1.0 Problemformulering	s.1
1.1 Syfte och frågor.....	s.1
1.2 Frågeställning	s.2
2.0 Bakgrund	s.3
2.1 Tidigare forskning.....	s. 5
2.2 Fakta om tidningarna.....	s. 11
3.0 Material, urval och avgränsningar	s. 14
4.0 Teori och metod	s. 16
4.1 Teori.....	s. 16
4.2 Metod.....	s. 19
4.4 Teoretiska utgångspunkter	s. 20
5.0 Resultat och analys	s. 23
5.1 Hitler kom till makten.....	s. 23
5.2 Blockaden mot Valencia.....	s. 28
5.3 Kristallnatten	s.31
5.4 Krigets startskott.....	s. 37
5.5 Tyskland intar Frankrike.....	s. 41
5.6 Stalingrad.....	s. 44
5.7 Krigets slut.....	s.47
6.0 Skillnader och likheter övertid	s.51
7.0 Framställning	s.52
8.0 Slutdiskussion	s. 52
9.0 Didaktiskt upplägg	s. 57
10.0 Slutord och reflektioner om arbetets process	s. 59
11.0 Referenslitteratur	s. 61

1. Problemformulering

Ett område som alltid har intresserat oss är nazismens historia. Inte av ideologiska skäl utan för att det är en ideologi som medförde förödelse över hela Europa och därför är det också enligt oss intressant att bedriva forskning inom detta område. I Sverige har vi också haft en historia med rasism, antisemitism och rasideologi innan andra världskrigets utbrott. Det är därför också av intresse att undersöka hur den mediala bilden av nazistregimen och Tyskland var på olika plan innan och under andra världskriget. Framförallt anser vi att det är intressant att granska hur Sverige framställde nazismen i specifika tidningar före och under andra världskriget. Vi vill undersöka detta på en lokal nivå men också på en nivå som täcker ett större område. Vår forskning är riktad mot tidningar innan och under andra världskriget. Se vidare i material, urval och avgränsning. Ytterligare känns det som att denna ideologi blir ett allt mer aktuellt område. I skrivande stund, 15/11–2017, var det exempelvis inte längesedan Nationella motståndsrörelsen utförde en demonstration i Göteborg. Christer Matsson forskare på Göteborgs universitet bekräftar också att NMR är en växande organisation. “Utan tvekan så har dom vuxit väldigt kraftigt under tio år. Och den största tillväxten är de senaste fem åren. Det beror dels på att andra nazistiska rörelser har minskat i omfattning, men också på att man lyckats dra till sig personer som aldrig tidigare, mig veterligen, varit aktiva i den här typen av rörelser, säger han och konstaterar att det vi ser hända just nu troligtvis bara är början på en ny våldsvåg i Sverige.”¹

Arbetet kommer att fokusera på hur Tyskland och nazistregimen framställdes i tidningar i Sverige innan och under andra världskriget. Vi kommer att geografiskt arbeta oss uppåt i Sverige från Skåne till Norrland. Vi kommer att beröra lokala tidningar såväl som en rikstidning.

1.1 Syfte och frågor

Vårt syfte är att undersöka hur tidningarna *Helsingborgs Dagblad*, *Hallandsposten*, *Göteborgsposten*, *Svenska Dagbladet* och *Norrbottnens-Allehanda* framställde Tyskland och nazistregimen före och under andra världskriget. Se vidare i diskussion under material, urval och avgränsning. Tyskland och landets nazistregim kommer alltså att vara aktören i detta arbete. Vi har granskat de olika tidningarna var för sig, egentligen i ett rent konkret och enkelt syfte för att ta reda på hur de framställde nazismen genom rubriker. Anledningen till att vi

¹ <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/vast/troligtvis-borjan-pa-en-ny-valdsvag>

valde att granska rubriker har att göra med neutralitetspolitiken. Tidningarna var under censur från 1938 till 1945. Därför var också artiklarna i tidningarna lika varandra och ofta exakt identiska. Innehållet i de olika tidningarnas artiklar var hämtat från *TT nyhetsbyrån*. Därför valde vi att inrikta oss på huvudrubrikerna och dess underrubriker eftersom vi upptäckte att tidningarna satte huvudrubrikerna och underrubrikerna själva. Se vidare om valet av rubriker och dess underrubriker under avsnittet ”valet rubriker och underrubriker” och se om neutralitetspolitiken under avsnittet ”bakgrund”.

Vår undersökning är delvis en synkron jämförelse men också en diakron jämförelse. Vi jämför de lokala tidningar med varandra men vi jämför också de lokala tidningarna med en rikstidning. Vi jämför även de respektive tidningarna med sig själva över tid. Detta för att belysa hur en liten stad i Sverige fick sin bild av andra världskriget och hur rapporteringen av kriget skilde sig åt när en större tidning rapporterade om kriget. Fanns det skillnader eller likheter mellan de lokala tidningarna? Fanns det skillnader eller likheter mellan de lokala tidningarna och rikstidningen? Fanns det skillnader eller likheter övertid i tidningarnas egen nyhetsrapportering? Och till sist, varför det i sådana fall fanns skillnader? Genom att göra denna undersökning kommer vi att få en tydligare bild om hur de olika tidningarna framställde nazismen innan och under andra världskriget. Vi kommer också att kunna se ifall det fanns skillnader eller likheter mellan de olika lokaltidningarna och mellan lokaltidningar respektive rikstidning. Sist kommer vi också att kunna ta reda på ifall det skiljer sig eller inte övertid i tidningarnas egen rapportering. De specifika händelserna vi har valt är när Hitler kom till makten 1933, blockaden mot Valencia 1937, Kristallnatten 1938, krigets utbrott 1939, när Tyskland intar Frankrike 1940, Stalingrad 1943 och krigets slut 1945. Vi har sedan tidigare, innan arbetets början, förkunskaper om dessa händelser och vi anser att dessa händelser vore intressanta att undersöka. Eftersom händelserna är omfattande i den grad att Tyskland och nazistregimen var kontroversiella och att kriget stod på dörrkanten ansåg vi att dessa händelser var bäst lämpade för att kunna urskilja resultat.

1.2 Frågeställning

Hur framställs aktören via rubriker och dess underrubriker i samband med specifika händelser före och under andra världskriget?

2.0 Bakgrund

För att kunna ge ett bredare perspektiv på hur Sverige ställde sig till nazismen som ideologi så har vi valt att ta med fakta om antisemitism, rasideologi och den nazistiska ideologins växande i sig. Detta har vi tagit med för att vi tycker att det är väsentligt att förstå att den nazistiska ideologin inte bara fanns från början i Tyskland, utan att det redan tidigare fanns frö för dessa tankar i Sverige som möjligtvis kunde möjliggöra framväxten av den nazistiska ideologin i Sverige. Se vidare under antisemitism, rasideologi och nazismen. I vår bakgrund har vi också tagit med neutralitetspolitiken. Neutralitetspolitiken påverkade vad tidningarna fick skriva om under andra världskriget. Framförallt var detta för att inte komma i konflikt med någon stormakt. Följaktligen påverkade också neutralitetspolitiken hur tidningarna fick framställa stormakterna under andra världskriget, vilket är precis det vi undersöker. Se vidare under neutralitetspolitiken.

Antisemitism, rasideologi och nazismen

I Lööws bok *Nazismen i Sverige 1924–1979* skrivs det om den tidiga antisemitismen. Lööw förklarar att antisemitismen hade sin uppkomst i teologiska resonemang. Under 1800-talet så vävdes rasbiologiska tankar och antisemitismen ihop. Då började judar betraktas som en ras som var underlägsen. Vidare beskriver Lööw den antisemitiska kontexten. “I den antisemitiska kontexten finns ett antal återkommande teman såsom myten om den judiska världskonspirationen, judarna som djävulens barn eller ondskan reinkarnerad. Detta är tankegångar som återfinns bland såväl religiösa som icke-religiösa antisemiter.”² Lööw påpekar också att rasideologin var en ofta återkommande punkt i de olika nationalsocialisternas partiprogram men hon tar också upp att nationalsocialisterna inte är grundarna till rasideologin och långt ifrån de enda som har yttrat denna ideologi. “Nationalsocialisterna var varken de första eller enda att förfäktat rashygieniska tankar. Det svenska intresset för rasbiologi och rashygien daterar sig till tiden före sekelskiftet och redan 1909 bildades svenska sällskapet för rashygien. Rasbiologin utvecklades under ledning av ärftlighetsforskaren Herman Lundborg (chef för Statens institut för rasbiologi i Uppsala 1919 - 1935). Intresset för hans forskning var stort och han beviljades 1917–1920 särskilda anslag av riksdagen. 1921 utnämndes han till professor vid institutet.”³

Lööw tar också upp att behovet av rashygien inte var något ovanligt diskussionsämne under

² Lööw, 2004, s. 289-290.

³ Lööw, 2004, s. 343-344

1920 och 1930-talet i den offentliga debatten. Vad det gäller nazismen i Sverige och hur stora de olika nationalsocialistiska grupperna faktiskt var menar Löow att det är omöjligt att fastställa de nationalsocialistiska olika gruppernas storlek i Sverige under 1930 talet. "Det material som finns tillgängligt pekar på att den svenska nationalsocialismen stod på sin höjdpunkt i mitten av decenniet. Tillsammans torde rörelserna då ha haft omkring 30 000 öppna och hemliga medlemmar och garanter. Resultaten är anmärkningsvärda och visar att de svenska nationalsocialistiska partierna var betydligt större än vad den tidigare forskningen hävdade."⁴

Neutralitetspolitikens ramar för svenska tidningar under andra världskriget

När beredskapsåren trädde i kraft 1939 hade den svenska regeringen redan 1936 börjat att använda sig av en neutralitetspolitik. Detta innebar att ett antal olika restriktioner konstruerades för att inte reta upp de kraftfulla och mäktiga krafter som fanns runt om i Europa under denna oroliga tid, vilket fick följder för de svenska tidningarna som i december 1939 visade återhållsamhet. En självständig bevakning av kriget från de olika tidningarna förekommer knappt alls. Men när det finska vinterkriget började förändrades tidningarnas framställning gentemot andra världskriget. Det här medförde att regeringen snabbt vidtar de åtgärder som de kunde för att tygla den svenska pressen och väva in tidningarna i den svenska neutralitetspolitiken. Följderna blev att man gjorde flera restriktioner i en av grundlagarna, tryckfrihetsförordningen. Genom att fler restriktioner gjordes i grundlagen, tryckfrihetsförordningen tyglade regeringen den svenska pressen. I boken *svensk politik under 1900-talet* kan man läsa att: "Tryckfrihetsförordningen utnyttjades till dess yttersta gräns. Paragrafer som ansetts sovande väcktes till liv. En som kom att utnyttjas flitigt var den som stadgade att regeringen kunde föranstalta om indragning eller beläggande med kvarstad av skrift utan prövning av domstol. Detta kunde ske om skriften blivit anmäld av främmande makts sändebud eller regering "såsom innefattar sådana ämnen, vilka kunde föranleda missnöje hos andra makter".⁵ Detta betydde att regeringen kunde, under krigshot dra in och förhandsgranska tidningar och till och med sätta in ett utgivningsförbud.

1940 inrättades Statens informationsstyrelse, förkortat SIS. Dess uppgift var att fungera som en länk mellan den svenska pressen och regeringen. SIS införde även något som kallades de *grå lapparna*. Lapparna delades ut till landets olika tidningar och på dessa lappar stod det vad

⁴ Löow, 2004, s. 441

⁵ Sandlund E 2000 s. 80

som fick publiceras och vad som inte fick publiceras för att följa den svenska neutralitetspolitikens riktlinjer.⁶ En annan förordning som regeringen införde under andra världskriget var transportförbudsförordningen. Denna förordning innebar att regeringen kunde förbjuda tryckta tidningar som fällts för att bryta mot neutralitetspolitiken att transporteras på järnvägar eller fordon med offentligt tillstånd. Transportförbudet omfattade främst kommunistiska tidningar eller antinazistiska tidningar.⁷

Det fanns även en institution som kallades Pressrådet, senare Pressnämnden. Detta råd bestod av en grupp av tidningsknutna personer som hade till uppgift att övervaka, granska samt skicka ut varningar till tidningar som inte följde de neutralitetsramar som satts upp. De tidningar som avvek och ansågs skada de främmande makter som fanns, framförallt Tyskland, beslagtogs.⁸ "Sammanlagt skedde 300 konfiskationer utan rättegång under kriget. De flesta gentemot tidningar som kritiserat Tyskland. Flertalet ingrepp skedde efter klagomål från Tyskland antingen i Berlin till beskickningen där eller till utrikesdepartementet i Stockholm."⁹

2.1 Tidigare forskning

I detta avsnitt presenteras ett urval av den forskning som gjorts om svenska tidningars gestaltning av andra världskriget. Även fyra c-uppsatser finns med eftersom dessa undersöker liknande aspekter som vår uppsats gör och kan således med fördel jämföras när resultatet ska redogöras.

En studie i Levande Historia av Göran Leth docent i journalistik och författare på Levande historia, behandlar tillika dagstidningar under andra världskriget. Studien tar upp hur dagstidningarna i Sverige skildrade kristallnatten. Leth är medieforskare och har specialiserat sig på mediernas skildring av antisemitismens växande i Europa och framväxten av nazismen i Tyskland. "Han anser att de svenska pressrösterna sammantaget skapade en mening åt rapporteringen som motsvarades av en likgiltighet för vad som hände judarna. Ändå, skriver Leth, förefaller det som om alla tidningar var medvetna om att judarnas situation i Tyskland var förknippad med fara för liv och lem. Trots kunskapen valde de till synes fullt medvetet att

⁶ Sandlund E 2000 s. 81

⁷ Sandlund E, 2000 s. 80

⁸ Sandlund E 2000 s. 80

⁹ Sandlund E. 2000 s. 82-83

inte diskutera om Sverige kunde göra ens någon begränsad insats. Tvärtom var motståndet mot judisk invandring på de flesta håll kompakt.”¹⁰

Ytterligare en granskning av dagstidningar under andra världskriget är skriven av Elinor Persson. Denna C-uppsats, *Andra världskriget i tre dagstidningar* publicerades vårterminen 2016. Syftet med hennes arbete var att ta reda på hur tre olika tidningar belyser sex specifika händelser under andra världskriget. De berörda tidningarna var: *Ny dag*, *Aftonbladet* samt *Svenska Dagbladet*. Persson belyser det mer ingående i följande citat: ” händelserna är Kristallnatten, krigets början, Sovjet anfaller Finland, tredje rikets invasion av Norge, tredje rikets invasion av Danmark och Hitlers död. De specifika händelserna är kulturellt och geografiskt nära Sverige. De tre tidningarna har olika politisk ståndpunkt och uppsatsen vill undersöka om och hur tidningarna skiljer sig åt i sin nyhetsrapportering. Denna uppsats frågeställningar är: hur såg nyhetsrapporteringen ut i kommunistiska *Ny Dag*, högertidningen *Aftonbladet*, som sades vara tyskvänliga under kriget och högertidningen *Svenska Dagbladet* under specifika nedslag under andra världskriget? Skiljer sig tidningarnas nyhetsrapportering åt och i så fall på vilket sätt?”¹¹

Hennes resultat visar att hennes frågeställningar skiljer sig åt. Den politiska färg som tidningarna representerade vinklade också valet av material för rapportering. Personer menar at den politiska färgen syns främst i valet av rubriker menar Persson. Vidare kunde Persson peka på skillnader mellan värdeladdade ord. Skillnaderna påvisades mellan gestaltningar i brödtextern samt skillnader mellan de olika bildtexterna. Slutligen sammanfattar Persson sitt arbete med följande konstaterande: ” Uppsatsens slutsats är att tidningarnas nyhetsrapportering skiljer sig åt och att tidningarnas politiska ram som byggts på värderingar och tidningens kontext lyser igenom i tidningarnas gestaltning av händelserna, det är tydligast i valen av ord och källor. ”¹²

En annan studie som är gjord av Skagshøj, *Johan Svipdag och Hallandsposten möter ”Dåren Hitler”* tar upp hur antinazismen tonades ner i *Hallandsposten* under andra världskriget. Redaktören Svipdag började på *Hallandsposten* 1936 och tog tidigt ställning mot nazismen

¹⁰ http://www.levandehistoria.se/sites/default/files/material_file/skriftserie-1-kristallnatten-i-svenska-dagstidningar.pdf

¹¹ Persson 2016 s.1

¹² Persson 2016 s.45

och judeförföljelsen. Skagshøj redogör för en skillnad när Tysklands nya utrikesminister Ribbentrop år 1938 krävde att neutrala stater skulle förhålla sig neutralt även i ord. Något som också framkommer i Skagshøj studie är hur den svenska staten verkställde förbud mot tidningar utan domstolsprövningar. Förbudet utövades mot tidningar som eventuellt väckte missnöje hos andra makter. I studien redovisas vissa undantag. Exempelvis visade *Hallandsposten* empati för det norska folket när Tyskland ockuperade Norge. *Hallandsposten* rapporterade om tyska brutaliteter i klartext. Svipdag skapade också en egen figur och som han kunde samtala med genom krönikor. Enligt Skagshøj uttryckte figuren Svipdags egna åsikter. Vidare redogör Skagshøj hur *Hallandsposten* släppte sin neutrala skildring av kriget 1944 och därmed började återigen visa öppen avsky mot Hitler. Exempelvis betecknade *Hallandsposten* landstigningen vid Normandie som något positivt.¹³

I Elinors Persson C-uppsats används en källa från en annan C-uppsats. Persson refererar till Emmy Johansson C-uppsats, *Då världskriget var nära inpå!* Det framgår att Johansson har skildrat en nyhetsrapportering om två småländska tidningar under andra världskriget. Persson skriver att Johansson syfte var att granska hur två småländska tidningar, *Östra Småland* och *Smålandsposten* rapporterade den tyska respektive den sovjetiska invasionen av Polen 1939. Persson beskriver också Johansson analysverktyg vilket var massmedieretorisk analys. Persson hänvisar till Johansson resultat vilket pekar på att tidningarna värderade nyhetsmaterial från olika nyhetsbyråer på olika sätt, *Smålandsposten* värderade material från Berlin högst och *Östra Småland* värdesatte material från Warszawa, London och Paris. Som en följd blev tidningarnas syn olika på samma krig eftersom de valde att rapportera från olika nyhetsbyråer.¹⁴

Persson anger ytterligare en källa. Källan i det här fallet är Martin Estvalls avhandling *Sjöfart på stormigt hav: Sjömannen och svensk sjöfartstidning inför den nazistiska utmaningen 1932–1945*. Persson menar att Estvall med sin avhandling vill belysa en annan vinkel på svenska mediers rapportering under andra världskriget. I Perssons C-uppsats framgår det att Estvall tycker att svenska tidningar ska granskas var för sig och inte dömas som en enda tidning. Estvalls avhandling har grundats på två tidningar, Svenska Sjöfolksförbundets tidning *Sjömannen* och dess fackliga motpart Sveriges Redareförenings organ *Svensk Sjöfartstidning*,

¹³ Skagshøj, 2013

¹⁴ Persson 2016 s.12–13

mellan åren 1932–1945. I Perssons C-uppsats framgår det att Estvall avhandling visar att det fanns stora skillnader tidningarna emellan. Tidningen *Sjömannen* var skarpt antinazistisk medan *Svensk Sjöfartstidning* var mer neutral i sin rapportering. Ibland kunde dock *Sjöfartstidningen* ibland visa sina politiska tankar och t.ex. motsätta sig invandring, främst kommunistisk. *Sjömannen* tog ställning genom att förlöjliga Tyskland, fördöma nazismens judeförakt och kalla nazisterna och Hitler för saker exempelvis som psykopater. Resultatet av Estvall undersökning pekar på att *Sjömannen* flaggas som en tidning med pacifistiska strategier, och de manade till bojkott av tyska varor, ställde sig bakom demonstrationer och fackliga resolutioner mot nazismen. Den andra tidningen, *Sjöfartstidningen* beskrivs som en tidning med en mer affärsinriktad strategi där avtalen och kvaliteten på varorna var centralt.¹⁵

I C-uppsatsen *En värld i brand – En pressundersökning om vad som skrevs om krisen i Polen 1939 och Norge 1940 i två svenska dagstidningar* 2011 VT granskar Joel Håkansson *Dagens Nyheter* och *Social-Demokraten* nyhetsmaterial under 1939 och 1940. Håkansson avser att analysera och undersöka vilken information som utgavs till det svenska folket genom nyhetsmaterial från svensk dagspress. De specifika händelserna som Håkansson berör är Tysklands invasion av Polen 1939 samt Tysklands invasion av Norge 1940. Håkansson delar upp sitt syfte i tre delar. 1) Håkansson vill undersöka vad som tidningarna rapporterade om bakgrunden till invasionen och hur tidningarna rapporterade om de civila människornas situation under krigsåren. 2) Vidare vill Håkansson granska ifall han kan finna skiljaktigheter mellan Polen och Norge. Syftet med detta är att Håkansson vill granska ifall det finns någon skillnad på nyhetsrapporteringen när det rapporteras om ett land som är skandinaviskt och geografiskt närmare beläget till Sverige, exempelvis Norge än ett annat, som inte är skandinaviskt och geografiskt längre ifrån Sverige exempelvis Polen. 3) Med det tredje syftet vill Håkansson undersöka om det skiljer sig mellan tidningarnas färgning och kritik mot aktörerna. Håkansson har följande frågeställningar: ”Vad rapporterar *Dagens Nyheter* och *Social-Demokraten* om upprinnelsen till invasionerna i Polen 1939 och Norge 1940? Vad rapporterar *Dagens Nyheter* och *Social-Demokraten* om situationen för de civila i Polen hösten 1939 och i Norge 1940?”.¹⁶ I Håkanssons C-uppsats framgår det att *Dagens Nyheter* nyhetsrapportering har ett protyskt perspektiv medan *Social-Demokraten* har ett provästligt perspektiv. Det framgår också att *Dagens Nyheter* i större utsträckning belyser de civilas

¹⁵ Persson 2016 s.12–13

¹⁶ Håkansson, Joel, 2011, s. 7

situation medan detta inte är något som *Social-Demokraten* gör. Håkansson hittar också skillnader när det gäller geografiskt område. När Tyskland invaderar Norge håller både *Dagens Nyheter* och *Social-Demokraten* en pronordisk hållning. *Dagens Nyheter* håller däremot fortfarande en protysk hållning och anklagar Storbritannien som den stora provokatören. *Social-Demokraten* har en mer neutralare hållning, men riktar även kritik mot Storbritannien som uppviolare och krigsprovokatör. Varför *Social-Demokraten* riktar följande kritik har enligt Håkansson sin grund till att de har en pronordisk hållning vilket gör att de sympatiserar med Norge, ett land som vill vara neutralt, men som har fastnat mellan två stormakter. Dock sympatiserar inte *Social-Demokraten* med Tyskland, utan lyfter i regel fram kritik mot Tyskland. Detta menar Håkansson är en skillnad jämfört med *Dagens Nyheter* där inte någon sådan kritik förekommer.

I C-uppsatsen *Gotlandspressen och de grå lapparna Statens Informationsstyrelses övervakning av de gotländska dagstidningarna under andra världskriget* 2011 VT skriver Gunnar Örberg om den gotländska pressen.¹⁷ Örberg inriktar sig främst på *Gotlands Folkblad* och *Gotlands Allehanda*. Anledningen till detta är för att *Gotlands Folkblad* anses ha varit antinazistisk medan *Gotlands Allehanda* påstås ha varit tyskvänlig. Syftet med uppsatsen var att ta reda på hur SIS (Statens informationsstyrelse) förhållande med de gotländska tidningarna. Syftet avser också att undersöka ifall SIS behövde vidta åtgärder mot någon av de gotländska tidningarna. Materialet som Örberg har valt att granska är hämtat från SIS efterlämnade arkiv. I Örberg studie framkommer att SIS verkställde åtgärder men att de inte reagerade på *Gotlands Folkblads* antinazism eller *Gotlands Allehandas* protyska hållning. Vidare framgår det från Örbergs källor att tyskarna riktade sina attacker mot tidningarna som hade störst inflytande och inte mot de mindre tidningar. Denna källa kan möjligtvis ge en förklaring till varför Örberg inte får fram att SIS har tagit någon åtgärd mot *Gotlands Folkblad* eller *Gotlands Allehanda*. Örberg fortsätter sin studie genom beskrivningen av att tidningar vars riktning var vänstersocialistisk, kommunistisk eller syndikalistisk utsattes för tyngre åtgärder. Uppsatsen avslutas med ett citat som Örberg har hämtat från källan Pelle Sollermans, *Berättelsen om Gotlands Folkblad*, som visar personernas och tidningarnas rädsla för att kritisera nazismen offentligt. Först belyses ett tal där socialdemokraternas försvarsminister kritiserar Hitler och nazismen på en partifest. Därefter beskrivs det hur Sköld

¹⁷ Örberg, Gunnar 2011

kallar in referenten från *Gotlands Folkblad* och ber referenten att ta bort stycket angående Hitler med tanke på att detta stycket enligt Sköld var det ”farligaste” i hans tal.

I C-uppsatsen *Svenska pressens framställning av Adolf Hitlers 50 års dag den 20 april 1939 VT 2011* skriver Michelle Muntau om hur den svenska pressen framställde Hitler den 20 april 1939.¹⁸ Specifikt är hennes syfte att undersöka hur den svenska pressen skildrade Hitler och naziregimen den 20:e april 1939 samt den 21:e april. Muntau vill ta reda på hur 1) ifall några och i sådana fall vilka, tidningar skildrade naziregimens förtryck av homosexuella, romer, judar och andra människor som av naziregimen ansågs icke önskvärda. 2) Vilken ställning tidningarna hade mot frågorna samt vilka tidningar som skrev mer detaljerat om förtryck samt koncentrationslägren. 3) Den tredje frågan handlar om vad som tidningarna ansåg var relevant att rapportera om den 20:e, 21:e april 1939. I resultatet framgår det att majoriteten av tidningarna såg Hitlers födelseparad signifikativt med att Hitler ville visa sin krigsmakt, detta på grund av att tidningarna upplevde paraden som aggressiv. I resultatet framgår det också att de flesta tidningar upplevde Tysklands militärmakt som stor och stark och att tidningarna inte ansåg att Tyskland skulle tveka att anfälla Polen. Däremot uttrycktes ingen oro för att Sverige skulle vara hotat av Tyskland. Ett delat resultat framgår också, vissa tidningarna ansåg att stämningen var obehaglig på grund av Hitlers militäruppvisning medan andra skildrade festligheter. Det framgår också att ingen tidning nämnde förföljelsen av judar, homosexuella, romer eller koncentrationslägren särskilt noggrant. Något som också framgår i resultatet är att den största kritiken mot Hitler har funnits i ledare och krönikor. Den största kritiken ligger i spekulationer angående de politiska konflikterna. Slutligen framgår att de tidningar som har analyserats visade oberoende positivt eller negativt ett intresse för Hitler och naziregimen.

Alla studier vi nämnt är på något sätt kopplade till dagstidningar under andra världskriget. Studierna är gjorda med olika ingångar och i studierna framkommer olika resultat. Oberoende år, dagstidningar eller vilken typ av resultat anser vi att dessa studier är relevanta eftersom vår forskning, trots att den är unik i sig, berör liknande område.

¹⁸ Muntau, Michell, 2011

2.2 Fakta om tidningarna

Helsingborgs Dagblad

Det fanns många nazistanstrukna tidningar ute i landet före och under andra världskriget. Dessa tidningar präglades av en beundran de hade för Tyskland som nation men även deras stöd till nazismen som politisk idé. Följaktligen medförde detta att tidningarna okritiskt anammade den tyska propagandan. Fyra av de större landsortstidningarna under den aktuella tiden som ständigt nämns är *Östgöta Correspondenten*, *Nordvästra Skånes tidningar*, *Norrlands-Kuriren* och *Helsingborgs dagblad*. *Helsingborgs Dagblad* var vid denna tid ett organ för det lokala partiet Medborgarförbundet, där ägaren och chefredaktören Sommelius spelade en ledande roll. Medborgarförbundet fanns till höger om högerpartiet politiskt sätt. Medborgarförbundet sökte under mitten av 1930-talet medlemskap till Sveriges nationella förbund men nekades inträde. Efter andra världskrigets slut var Sommelius angelägen om att han personligen aldrig hade några sympatier med nationalsocialismen men att hans tidning både före, och delvis under andra världskriget valde en tyskvänlig sida.

Den som skötte den utrikespolitiska analysen för *Helsingborgs dagblad* var Rasmusson som aktivt skrev krönikor och ledare. Sommelius var inlagt på ett sanatorium under stor del av krigets början och skötte då tidningen delvis på distans. Detta medförde att Rasmussons inflytande av tidningen ökade och han fick friare händer. Professor Rystad har kartlagt *Helsingborgs dagblads* historia under andra världskriget och kommit fram till slutsatsen att tidningen var starkt pro-tyskt, antikommunistisk och nationell. Rystad påpekar däremot att inte ens formuleringarna av Rasmussons krönikor gör att tidningens allmänna hållning kan kategoriseras som nazistisk eller fascistisk. Reportern Moberg (1919–1999) tvekade aldrig om Rasmussons positiva inställning till nazismen men betonade också att Sommelius inte var "Hitleranhängare i själ och hjärta". Sommelius lät inte heller Rasmusson rikta sitt hat mot judarna enligt Moberg. Moberg hävdar också att brytpunkten för Sommelius tålamod gentemot Rasmusson skedde i januari 1944 i samband med Gestapos mord på den danska motståndskämpen Kaj Munk. Rasmusson fick lämna sin post och blev ersatt av Ebbe Aspegren som enligt Moberg var en mera modifierad högerman än vad Rasmusson var.¹⁹

¹⁹ Lundström m.fl., 2001, s. 360–361

Göteborgsposten

Göteborgs ställning som tidningsstad med hård konkurrens befästs redan på 1800-talet vilket inte ändrades under andra världskriget år. Det fanns en rad olika tidningar som slogs om läsarna i Göteborg. Tack vare den exempellösa framgången under 1930-talet hade Harry Hjörnes *Göteborgsposten* redan 1940 ensam en större upplaga än HT-gruppen som var den andra stora aktören under andra världskriget. Under 1930–1940 talet tog *Göteborgsposten* kommandot på annonsmarknaden, en faktor som skulle besegla ödet för samtliga tidningar i den konkurrerande HT-koncernen. De två dominerande tidningarna hade samma politiska färg, liberal. Men medan *Göteborgsposten* under kriget tillhörde den huvudgrupp som ställde sig lojal till den svenska neutralitetspolitiken visade sig den andra stora aktörens chefredaktör, Torgny Segerstedt sig kritisk mot de svenska eftergifterna som Sverige gjorde gentemot Nazityskland.²⁰

Svenska Dagbladet

Högern börjar tappa kvällstidningsmarknaden under andra världskriget i Stockholm. *Aftontidningen* må ha kämpat i motvind men var en viktig röst i den socialdemokratiska presskören. *Nya Dagliga allehandas* nedläggning innebar att högern däremot saknade en kvällstidning i Stockholm och endast hade *Svenska dagbladet*. I ekot av kriget tas det upp att *SvD*:s material till en början vara mer Tysklandsorienterat än exempelvis *Dagens nyheter*. I *SvD*:s ges utrymme åt tyska - perspektiv, förhållanden, besök. Dessutom förlitar sig tidningen en del mot tyska källor. “*SvD* skriver t.ex. om krig mot tobaken eller om tyska näringslivets aktuella frågor, på ett sätt som man inte gör om andra länder. Det fortsätter delvis en bit in på krigsåren. Men ledarsidorna från 1939 är ofta bland de mera kritiska mot Tyskland och tidningen innehåller också mycket kritiskt nyhetsmaterial”²¹

Svenska Dagbladet genomgick ett redaktörs- och ägarbyte under andra världskriget.

“Industrimannen och högerpolitikern Harald Nordenson (1886–1980) mobiliserade ett antal framstående näringslivsmän som bildade en stiftelse, Näringslivets Fond, som köpte bland annat Tryggers aktier. Helmer Keys tanke från 1920-talet om en tidning som ägde sig själv hade därmed förverkligats. En integrerad del av planen var att Ivar Andersson, från 1930 *Östergötlands Dagblads* ägare, skulle bli ny huvudredaktör”²²Ivar Andersson hade en god

²⁰ Lundström m.fl. 2001 s.307

²¹ Moberg 2015 s. 23

²² Moberg, 2015, s,23

karriär bakom sig på både den publicistiska och den politiska sidan. Inom politiken hade han verkat på högersidan. Han hade dessutom verkat i en tidigare roll som företagsdoktor för högertidningar i landsorten som var problemtyngda. År 1939 blev han huvudredaktör *Svenska Dagbladet*.

Norrbottnens – Allehanda

Under andra världskriget ökade behovet av snabba nyheter om krisutvecklingen markant. Konkurrerande tidningar på samma ort tenderade att följa samma mönster när det gäller utgivningsdagar. Ett exempel är den socialdemokratiska *Piteå tidningen*. Tidningen övergick från fyra till sex dagarsutgivning. I samband med övergången kunde chefredaktören Sven Dahlberg konstatera att antalet prenumeranter ökat med 300 sedan sexdagarsutgivningen trätt i kraft. Ortskollegan, högertidningen *Norrbottnens Allehanda* vågade inte annat än att följa efter och gick från fyra till sexdagarsutgivning av sin tidning. Tidningen har haft ett flertal redaktörer. Den siste redaktören för tidningen blev Birger Lundberg. Birger Lundberg var också redaktör under den specifika perioden som vårt arbete berör.²³

Hallandsposten

Hallandspostens redaktör Johan Svipdag var tidigt en tydligt uttalad antinazist. Trots att Svipdag avskydde allt som nazismen stod för kände han sig ändå tvungen att respektera den svenska regeringens politik under kriget, säger Matts Skagshøj, efter att ha analyserat över 200 texter med ledar- och opinionsmaterial ur *Hallandsposten* från åren 1936–1945. När Svipdag började som redaktör på *Hallandsposten* 1936 tog han omgående ställning mot Hitler och judeförföljelsen – i en tid då det inte alls var självklart för alla svenskar. Som exempel tar Skagshøj en krönika om OS i Berlin, som Svipdag skrev under signaturen Ögat, där illdåden mot judarna togs upp som ”olympiamedaljens baksida”. Flera gånger beskriver texter i *Hallandsposten* Hitler som lögnaktig, och det riktas kritik mot såväl upprustningen som mot koncentrationsläger. Rubriken ”Dåren Hitler söker orsak till ett världskrig” 1937 var också mycket utmanande, eftersom de flesta andra tidningar i Sverige hellre låg lågt – eller till och med visade viss förståelse för nazismen. Svipdag beklagade även den tyska annekteringen av Österrike 1938.

²³ Lundström m.fl. 2001 s.301

Den stora förändringen hos *Hallandsposten*, och många andra tidningar som varit kritiska mot Hitlers Tyskland, kom när Joachim von Ribbentrop blev tysk utrikesminister hösten 1938. Han krävde att neutrala stater även skulle hålla sig neutrala i ord, förklarar Skagshøj.²⁴

3.0 Material, urval och avgränsningar

Vårt urval baseras på en geografisk karta där vi successivt arbetar oss uppåt i Sverige genom att granska främst lokala tidningar samt en rikstidning. Processen med att välja material innehöll turer till Lunds universitetsbibliotek och granskning av andra forskares liknande arbete. Efter ganska kort tid insåg vi att en avgränsning var nödvändig. För att få struktur i vårt urval valde vi därför att beröra tre tidningar från västkusten, en från Stockholm och en från norra Sverige. Innan vi valde tidningarna, gjorde vi också ett tidningslandskap. Vi har använt oss av svenska dagstidningar mellan åren 1933–1945.²⁵Vår tanke med tidningslandskapet var att få en bredare bild över hur Sveriges politiska tidningslandskap såg ut. Vårt tidningslandskap gjordes genom att plocka ut de största tidningarna i varje län. Därefter räknade vi ut vilken sida av höger eller vänsterorienterade tidningar som var dominerande i länet, var det majoritet rött blev således länet också rött i vår karta. Problemet med detta tillvägagångssätt kan vara att vi inte tog med alla tidningar i varje län. Däremot har vi gjort ett urval som baserar sig på tidningarnas storlek och de tidningar som berörde mest människor i varje län. Genom vårt tidningslandskap kan vi också motivera varför vi har valt olika tidningar. Vi har också tagit reda på våra olika tidningars politiska färg. I linje med tidningarnas politiska hållning blir det intressant för oss att undersöka hur tidningarna framställer vår aktör. I vårt urval har vi enbart valt tidningar som står till höger i den politiska skalan. När vi granskade tidningslandskapet framkom resultatet att majoriteten av tidningarnas politiska färg lutade åt höger. Därför valde vi högertidningar. Vi ansåg att det var intressant ifall det fanns skillnader mellan dessa tidningar trots att de hade samma politiska färg. Och ifall det finns skillnader varför fanns det skillnader trots att de hade samma politiska färg?

När det gäller det geografiska området ansåg vi att det var intressant att undersöka västkusten med tanke på att västkusten ligger närmare Tyskland än övriga områden i Sverige. Närmast ligger Skåne och från Skåne arbetade vi oss uppåt på västkusten. Vi hade tidigare fått höra om

²⁴ <http://www.hallandsposten.se/nyheter/halmstad/antinazismen-i-hp-dämpades-under-världskriget-1.389339>

²⁵ <http://tidning.kb.se/nld/nld/main?tidnId=&katId=24&PFD=1933&PTD=1945&sok=Sök>

att *Helsingborgs Dagblad* under andra världskriget skulle haft en mer tyskvänlig hållning och därför var det också av intresse att undersöka ifall detta var sant. När vi gjorde tidningslandskapet (se bilaga) vi fick också reda på att Skånes landskap var högerdominerat och att *Helsingborgs Dagblad* lutade åt höger på den politiska skalan. Med tanke på att vi enbart ville undersöka högertidningar, valde vi därför *Helsingborgs Dagblad*. Vi visste sedan tidigare att *Hallandspostens* redaktör var antinazist vilket gjorde *Hallandsposten* till en intressant tidning att undersöka. Tidningslandskapet (se bilaga) visade att högersidan dominerade i länet. *Hallandsposten* var dessutom en liberal tidning. Framförallt valdes *Hallandsposten* på grund av redaktörens tydliga förakt mot nazisterna vilket gjorde denna tidning till en tidning som på förhand blev intressant att granska.

Efter *Hallandsposten* arbetade vi oss uppåt i landet. Vi bearbetade oss vidare till Göteborg. Orsaken är att Göteborg är en större stad än de andra städerna vi hittills granskat. Kontrasten med en tidning som opererar i en större stad men som ändå fungerar på ett lokalt plan var en av de anledningarna till att vi valde *Göteborgsposten*. När vi undersökte tidningslandskapet, fick vi fram att Västergötland var högerdominerat. Vi visste också på förhand att *Göteborgsposten* hade en liberal hållning. Utifrån det här materialet ville vi se ifall *Göteborgsposten* var likt var de andra högertidningar som vi valt att undersöka. Vi ville inte enbart ha med tidningar från västkusten och vi ville heller inte bara ha med lokala tidningar. *Svenska Dagbladet* föll sig naturligt eftersom tidningen är belägen i vår huvudstad Stockholm och för att tidningen fungerar som en rikstidning. Vi ville undersöka hur en rikstidning i huvudstaden framställde aktörerna men framförallt tyckte vi att det vore intressant att få jämföra skillnader och likheter mellan de lokala tidningarna och en rikstidning i huvudstaden.

Tidningslandskapet (se bilaga) visar på att *Svenska dagbladet* ligger i en högerdominerad region i Sverige och att *Svenska dagbladet* lutade åt höger på den politiska skalan. Tidningen *Norrbottnens Allehanda* val gjordes efter ett besök i Lunds universitetsbibliotek. På förhand ville vi ha en tidning som låg geografiskt längre upp i Sverige. Orsaken är att vi ville ha få en tidning som geografiskt låg långt från västkusten och långt från den rikstäckande tidningen *Svenska Dagbladet*. Vi visste också om att forskning redan hade bedrivits på *Norrlands-Kuriren* och att *Norrlands-Kuriren* täckte hela Norrland. För göra vårt arbete ännu mer unikt och ännu mer lokalt valde vi därför att inkludera *Norrbottnens Allehanda* i vårt arbete. Den största anledningen till att vi valde *Norrbottnens Allehanda* var att vi i vårt tidningslandskap (se bilaga) fick reda på att Lappland och Norrbotten var vänsterdominerad i sin politiska färg.

Därför ansåg vi det intressant att välja en högertidning i ett vänsterdominerad geografiskt område. Men framförallt kom valet naturligt eftersom vår undersökning enbart behandlar högertidningar och att *Norrbottnens Allehanda* är en högertidning.

Valet av rubriker och underrubriker

Valet av rubriker och underrubriker gjordes som en efterkonstruktion. Från början var vår tanke att granska artiklar i olika tidningar. Anledningen till att vi valde att granska rubriker har att göra med neutralitetspolitiken. Tidningarna var under censur från 1938 till 1945. Därför var också artiklarna i tidningarna lika varandra och ofta identiska. Innehållet i de olika tidningarnas artiklar var hämtat från *TT nyhetsbyrån*. Därför valde vi att inrikta oss på huvudrubrikerna och dess underrubriker eftersom vi upptäckte att tidningarna satte huvudrubrikerna och underrubrikerna själva. Valet av att granska så pass lite text som rubriker och underrubriker är inte helt oproblematiskt. Detta eftersom att det inte alltid finns så mycket text att analysera vilket leder till att vi behöver göra stora utvikningar i våra analyser av lite underlag. Dessutom har vi gjort ett val att granska händelser och analyserat dessa händelser i samband med en bedömningsskala som ska avgöra ifall det är positivt, negativt eller övrigt för aktören. När vi tolkar rubrikerna och dess underrubriker kan detta också blir problematiskt eftersom rubrikerna och dess underrubriker ofta rapporterar om händelserna i sig. Detta kan göra att en positiv händelse för vår aktör framställs positivt för vår aktör, trots att inte tidningen avser någonting med denna framställning.

4.0 Teori och metod

Följande stycke behandlar en studie som är delvis kvantitativ och delvis kvalitativ. I vår uppsats har vi samlat in material från fem olika tidningar, *Helsingborgs Dagblad*, *Hallandsposten*, *Göteborgsposten*, *Svenska Dagbladet* samt *Norrbottnens Allehanda*. Vi har granskat hur dessa tidningar framställer Tyskland under specifika händelser från och med att Hitler kom till makten fram tills andra världskriget slut. Genom att göra uträkningar och analysera texter har vi beräknat tidningarnas uppmärksamhet gentemot våra aktörer och tolkat hur dessa framställs i form av positiv, negativ och övrig framställning. Nedan följer en analysmodell och uträkningsmodell som vi har använt oss av. Vi har komponerat denna utifrån Asps analysmodell och Lundgrens konkretisering av Nermans analysmodell.

Teori

I Lundgren (1999) beskrivs hur en massmedieretorisk analysmodell är uppbyggd med hjälp av

en schematisk mall. Denna uppsats frågeställning kräver en analysmodell för att uppnå dess syfte. Genom att applicera denna schematiska mall är förhoppningen att resultatet ska framgå. Lundgren belyser att en artikel aldrig står ensam i en tidning utan den inramas av diverse andra artiklar, bilder och nyhetsinslag, dvs nyhetsartikeln finns i olika sorters kontext i en tidning. Förutom mediets kontext återfinns också läsarens kontext men även ett historiemedvetande kring kontexten, vad vet läsaren sedan innan?²⁶ Journalisten som skrivit artikeln har ett kön, en social bakgrund, arbetar på en bestämd redaktion, på en viss typ av tidning och i en bestämd social miljö, till exempel i en storstad i västvärlden. Dessa faktorer spelar roll när en nyhetsartikel tolkas av läsaren eftersom denna kan relatera till exempelvis ett visst kön eller en gemensam social bakgrund.²⁷ När kombinationen av kunskapen från läsaren och massmediaindustrin i dagens samhälle görs i samband med källkritik och retorikens skrivmönster får man fram en massmedieretorik. Lundgren skriver också att “Beroende på den enskilda nyhetstextens ämne och karaktär kan vi sedan lägga tyngdpunkten vid olika aspekter och faktaurval, språk eller berättarstruktur inom den massmedieretoriska ramen.”²⁸

För att återknyta till den schematiska analysmodellen som är gjort av Nerman och konkretiserad av Lundgren har Lundgren via sin konkretisering skapat ett antal specifika frågor som kan ställas till nyhetsartikeln. Dessa frågor presenteras nedan och kommer att ligga till grund för analysen av denna uppsats. Värt att poängtera är att endast ett par av de nedan presenterade frågorna kommer att användas i vår analys. Detta eftersom vissa frågor passar in bättre än övriga till vår typ av forskning. Lundgren poängterar att man måste artbestämna den text som ska analyseras. En förklaring till detta görs genom att ställa frågorna *var, när, och hur artikeln är publicerad?* Vidare måste man ta reda på vad artikeln handlar om, vad vill den säga och framförallt vilket urval av fakta har gjorts i detta syfte? Lundgren skriver även att man bör ta reda på vilka källor som har använts och om de är öppna eller dolda. När den första genomläsningen av artikeln är gjord pekar Lundgren på vikten av att se hur materialet är disponerat och hur det är vinklat. Vad är det i texten som sätts i förgrunden och vad bildar bakgrunden? Viktigt att undersöka är också vilka som får komma

²⁶ Lundgren, 1999, s. 52–53

²⁷ Lundgren, 1999, s. 52–53

²⁸ Lundgren, 1999, s. 52–53

till tals och vilket intersektionellt perspektiv finns att hitta. Är urvalet partiskt och i så fall positivt eller negativt?

Nu har vi kommit tillräckligt långt i schemat att man ska börja granska framförandet och den språkliga gestaltningen av innehållet, skriver Lundgren. Frågor som ställs är hur ordvalet, stilen och tonen är i artikeln. Är texten öppen eller sluten och inbjuder den läsaren till att göra egna tolkningar? Reporterns roll i förhållande till de källor och de personer som blir intervjuade finns också med i analysen. Lundgren menar att frågor som “använder reportern direkt eller indirekt anföring?” samt förekomsten av citat eller pratminus ska finnas med. Yttrandeverbens utformning granskas också i texten med frågor om de är neutrala som “säger” och “berättar” eller mer beskrivande som “medger” eller “nickar” och “avslöjar”? Vidare skriver Lundgren om vilken miljö som reportern placerar händelsen i. Vad är sammanhanget och vad är reportern ute efter att skapa genom en föreställningsvärld för att behaga vår läsning? Nästa steg i schemat är att förkunna ifall händelsen dramatiseras. “Regisseras” verkligheten till ett mer dramatiskt förlopp? Nästa punkt lyfter Lundgren genom att belysa de retoriska begrepp som används. Lundgren skriver: “Förekommer värdeladdade ord, som då samma person kallas för “terrorist” eller “frihetskämpe?”²⁹ Nästa aspekt i schemat är hur bildspråket är uppbyggt. Är det med hjälp av liknelser, metaforer eller ironi? Och vilka olika associationer väcks med bildspråket? Därutöver belyser Lundgren frågan ifall män framställs annorlunda än kvinnor och vice versa. Reporterns egen röst ska också finnas med i beaktande. Hur är det med förhållandet till läsaren och till den skrivna texten? “Finns det ett jag i texten?”³⁰

Lundgren avslutar med att peka på det faktum att listan på frågor till texten kan göras oändlig för att som Lundgren skriver: “genomlys varje ord och “tömma” artikeln på mening och innehåll, beroende på typ av artikel och vilket ämne som ska behandlas. Man bör också undersöka om utförandet stämmer med vad rubriken utlovade, och om det finns motsägelser i textens olika partier eller om det finns en undertext som säger någonting helt annat än vad det första intrycket ger vid handen. (...) Med andra ord, är kardinalfrågorna besvarade på ett tillfredsställande sätt? Uppfylls kravet på sanning, relevans och saklig argumentation?”³¹

²⁹ Lundgren, 1999, s. 56

³⁰ Lundgren, 1999, s. 57

³¹ Lundgren, 1999, s. 57

I Asp (2011) frågas hur mediernas partiskhet kan prövas. Studien gjordes inför valet 2010, men den är ändå relevant för vår studie eftersom begreppet partiskhet konkretiseras. Asp poängterar det första som krävs är en teori som på ett tydligt sätt förklarar hur en aktör kan missgynnas eller gynnas, eftersom olika avseenden kan göra så att en aktör kan missgynnas eller gynnas. Dessutom skriver Asp att “en aktör kan för det första gynnas eller missgynnas genom den bild som ges aktören som *aktörsobjekt*. Som aktör kan man gynnas eller missgynnas i medierna genom (1) den uppmärksamhet man får, (2) det sätt på vilket man framställs och (3) genom det sätt på vilket man relateras till andra aktörer.”³²

Asp fortsätter med att skriva om sakfrågeobjekt. Här tar Asp upp att aktören kan gynnas eller missgynnas beroende på bilden som media återger av sakfrågeobjektet. “Som aktör kan man gynnas eller missgynnas i medierna genom (1) den uppmärksamhet olika frågor, företeelser eller sakförhållanden får, (2) sätt på vilket olika frågor, företeelser eller sakförhållanden framställs och (3) genom det sätt på vilket olika sakfrågor, företeelser eller sakförhållanden relateras till varandra.”³³ Ytterligare lägger Asp till en tredje aspekt. En aktör kan gynnas eller missgynnas beroende på hur aktören förknippas med sakfrågeobjektet. Vidare pekar Asp på aspekten kring att ha en teori som förklarar när ett gynnande eller missgynnande sker. Asp föreslår ett par enkla vardagstaganden om vad normalfallet kan vara gynnsamt eller ogynnsamt för en aktör. Asp belyser dessa antaganden i följande citat: “Att det t.ex. i normalfallet är gynnsamt för ett politiskt parti eller en politisk åsiktsriktning att få uppmärksamhet, att det i normalfallet är mer gynnsamt att få beröm än kritik, att det i normalfallet är mer gynnsamt att framställas i harmoni än i konflikt, att det i normalfallet är gynnsamt om mediernas bild av omvärlden och olika sakförhållanden stämmer överens med den bild aktören själv vill ge etcetera.”³⁴

Metod

Följande stycke behandlar vår studie som är delvis kvantitativ och delvis kvalitativ. I vår uppsats har vi samlat in material från fem olika tidningar: *Helsingborgs Dagblad*, *Hallandsposten*, *Göteborgs-Posten*, *Svenska Dagbladet* samt *Norrbottnens Allehanda*. Vår aktör är Hitler och hans naziregim. Om det vi granskar berör olika organ från Tyskland, exempelvis armén går detta in under vår aktör eftersom detta organ är direkt kopplat till och

³² Asp, Kent, 2011, s. 40

³³ Asp, Kent, 2011, s. 40

³⁴ Asp, Kent, 2011 s. 40–41

styrd av Hitler och hans naziregim. I de fallen som exempelvis rubrikerna skulle beröra tyska folket beräknar vi inte dessa som vår aktör eftersom det tyska folket är medborgare i Tyskland och är inte på samma sätt kopplade till Hitler och hans naziregim. Vi har granskat hur dessa tidningar framställer vår aktör - Hitler och hans naziregim. Under perioden från Hitler kom till makten fram till andra världskriget slut utifrån sju nedslag, 1933, 1937, 1938 1939 1940, 1943, 1945. Vi har konstruerat en analysmodell från Asp och Lundgren. Analysmodellen har vi komponerat utifrån Asps analysmodell och Lundgrens konkretisering av Nermans analysmodell. Nedan följer vår analysmodell.

Teoretiska utgångspunkter

Vi har uppmärksammat hur olika rubriker och underrubriker *framställs*. Vi har slagit samman rubrikerna och underrubrikerna vid varje händelse och bedömt dessa tillsammans. Med framställning menar vi hur rubriker och underrubriker framställs genom text, versaler och skiljetecken. Se metod. Vi har kategoriserat rubrikerna och underrubrikerna som antingen positiva, negativa eller som övrig framställning. För att lättare kunna studera framställningens karaktär har vi valt att analysera den utifrån tre variabler: 1) *den språkliga innebörden* av ord i rubrik och underrubriker, 2) *den språkliga kontexten*, vilket utgör det språkliga innehållet i rubriker och underrubrikernas förhållande till kontexten. I linje med Lundgrens analysmodell har vi, när det gäller de två första variablerna, valt att närmare granska stil, citat och ordval. När det gäller den 3) *historiska kontexten* har vi valt att tolka händelsen utifrån samtidens vetenskap. Idag vet vi vissa fakta men vårt syfte är att tolka händelsen som vi analyserar utifrån tidningarnas kunskaper om händelserna och aktörerna i dess samtid.

Med språklig innebörd menas rubrikens språkliga betydelse. Utifrån dess semantik avgör vi om språket i sin helhet har en negativ, positiv eller neutral laddning. Den språkliga innebörden handlar om ord utan kontext. Här tolkar vi enbart ordens betydelse. Vi granskar även stil, versaler/gemener, stora skiljetecken och ordval. Stil och ordval var även något som Lundgren poängterade att man skulle undersöka när man granskade massmediala objekt.

Den språkliga kontexten innebär att vi sätter rubrikens språk i ett större sammanhang. När vi analyserar språket i ett större sammanhang kan vi avgöra ifall språket har en negativ, positiv eller övrig laddning. Ett negativt ord kan exempelvis bli positivt i ett större sammanhang. Om rubriken lyder "Fruktansvärda påhopp mot Tysklands naziregim" kan meningen ses som positiv för naziregimen trots att ordet fruktansvärda har en negativ laddning. Detta eftersom

rubriken skildrar sina sympatier för aktören vilket är positivt för aktören. I *den språkliga kontexten* har vi även valt att ta med citat och letat efter ifall tidningarna nämner några av våra aktörers namn och hur deras agerande i sådana fall beskrivs. Vi har kategoriserat ovanstående under den språkliga kontexten på grund av att vi analyserar språk i förhållande till kontext. I detta fallet sammanfaller kontexten med att tidningen valt att lyfta fram olika röster eller beskriva någon av våra aktörer. Därför har vi också valt att analysera språket i just detta sammanhang och kategoriserat detta under den språkliga kontexten. Vilka röster som ges uttryck och hur aktörerna beskrivs, är även något som Lundgren ansåg var viktigt.

Den historiska kontexten innebär att vi tolkar händelsen utifrån samtidens vetenskap. Idag känner vi till vissa fakta men vårt syfte är att tolka händelsen som vi analyserar utifrån tidningarnas kunskaper om händelserna och aktörerna i dess samtid. Exempelvis vet vi att Kristallnatten var en fruktansvärd och förtryckande händelse som även var uppmanad och provocerad av Naziregimen i Tyskland. Men visste tidningarna detta då? Antagligen inte, oavsett kan vi inte fastställa att de hade den kunskapen. Vi kan anta att tidningarna definitivt inte har den kunskapen vi har idag eftersom vi faktiskt har facit i hand. Därför kan vi inte tolka händelsen utifrån vad vi vet idag, utan för att få en rättvis bild av hur tidningen framställer vår aktör måste vi tolka händelsen utifrån vad tidningarna visste då.

Bedömning av framställning

Vårt tillvägagångssätt har varit att vi har kollat på tidningarnas framställning av vår aktör. Vi har granskat ifall aktören framställs negativt, positivt eller övrigt i våra huvudrubriker och deras underrubriker. Vi har avgjort ifall bedömningen blir negativ, positiv eller övrig med hjälp av våra variabler och vår metod. Se metod. Därefter gör vi en helhetsbedömning av själva rubriken och dess underrubriker. Efter vi har gjort detta avgör vi ifall rubriken, dess underrubriker kan kategoriseras som övrig, negativ eller positiv. Den frågan som väger tyngst i vår bedömningsskala handlar om huruvida framställningen är positiv, negativ eller övrig för aktören. Mot bakgrund av detta granskar vi inte enbart själva framställningen från tidningens sida utan vi undersöker även huruvida tidningens framställning är positiv, negativ eller övrig för aktören. I slutändan är det detta som väger tyngst i vår bedömningsskala och kan avgöra ifall framställningen är positiv, negativ eller övrig. Allting handlar om hur vi tolkar huruvida framställningen är positiv, negativ eller övrig för aktören. Genom detta tar vi reda på hur tidningen upplevs från aktörens sida. Får vår aktör exempelvis positiv ”reklam”, negativ ”reklam” eller övrig ”reklam” i form av att den är intetsägande eller innehåller både

positiva samt negativa element? I vissa fall är denna bedömning mer enkel att avgöra än vid andra. I andra fall kan den vara problematisk och svårbedömd. Vi vill belysa problematiken med två olika exempel från vår uppsats.

Exempel 1 från Hallandsposten: ”**Dåren Hitler söker orsak till ett världskrig,** Fyrmaktsförhandlingarna om intermezzot med Leipzig har avbrutits.”

Exemplet visar tydligt en rubrik som är negativ för aktören. Aktören målas tydligt ut som en dåre, en krigshetsare som vill orsaka ett världskrig och på grund av detta har också fyrmaktsförhandlingarna avbrutits. Tidningen gör ett ställningstagande mot vår aktör vilket givetvis är negativt för vår aktör.

Exempel 2 från Hallandsposten: ”**Rikskansler Adolf Hitler,** ”Baserar sin politik på det förtroende som det tyska folket spontant givit honom” Riksinrikesminister Frick: “Inga utrikespolitiska eller ekonomiska experiment, vi vill leva i fred med hela världen” Socialdemokraterna har redan inlämnat missförtroendevetoum.”

Exemplet är definitivt inte enkelt och visar problematiken med att bedöma fragmentariska texter så entydigt som positiva och negativa. Därför finns också en tredje kategori, vilken är övrig. Här placerar vi rubriken som övrig. Det ingår positiva samt negativa element i rubriken och dess underrubriker vilket gör att vi får problem att avgöra ifall helheten är positiv eller negativ för aktören. Och för att inte vara godtyckliga placeras denna rubrik och dess underrubriker i övrig framställning. I vår analys och diskussion argumenterar för att rikskansler Adolf Hitler är positivt för vår aktör eftersom Hitler blir rikskansler och att tidningen poängterar detta. Självklart är detta positivt för vår aktör eftersom att vår aktör här får uppmärksamhet i *Hallandsposten* och uppmärksamheten som ges är att han är rikskansler i Tyskland vilket tydligt konstateras i *Hallandsposten*. Nyheten sprids. Vi argumenterar för att ett missförtroendevetoum är negativt för vår aktör eftersom att det inte är positivt att ett parti redan har lämnat in missförtroendevetoum. Ordet spontant är vi kluvna till och letar upp en beskrivning och kommer fram till att det är ord som inte är positivt laddat för aktören snarare bringar det tvivel i läsarens ögon. Dock låter tidningen vår aktör komma till tals. Aktören talar om att de vill leva i fred med hela världen, vilket är positivt för vår aktör. Det här exemplet förklarar problematiken med att avgöra ifall en rubrik och dess underrubriker är positiv eller negativ. Här ingår både positiva och negativa element vilket gör att rubriken och dess underrubriker blir svårbedömda och således kategoriseras i övrig framställning.

Vårt val att granska och analysera dessa händelser i samband med vår bedömningsskala är problematisk ur andra aspekter. När vi tolkar rubrikerna och dess underrubriker blir det problematiskt eftersom rubrikerna och dess underrubriker ofta rapporterar om händelserna i sig. För vår aktör kan detta bli en positiv händelse eftersom vår aktör framställs positivt, trots att inte tidningen avser någonting med denna framställning. Följaktligen får vi fram vilka tidningar som ger mest positiv, negativ samt övrig ”reklam” för vår aktör. Här kan vi spekulera om varför, men vi behöver vara noggranna med att ta med i beräkningen att detta inte behöver vara tidningens avsikt eller åsikter utan i vissa fall kan tidningen enbart ha redogjort för en saklig rapportering om händelsen.

5.0 Resultat och analys

Vi har presenterat vårt resultat genom sju olika tabeller som består av fem kategorier, HD, HP, GP, SD, NA. Vårt arbete handlar om händelser och inte datum. Vi har kontinuerligt tagit de första rubrikerna vi har hittat vid varje händelse. Vid vissa tillfällen presenteras två rubriker. Detta görs när vi har upptäckt att tidningen har fler än en rubrik som rör samma händelse, framförallt om händelsen utspelas under ett längre förlopp. Ifall inga resultat har hittats vid enstaka datum har vi presenterat detta i arbetet. I tabellerna nedanför följer rubrikerna ett visst schema. Rubriken är fetstilad övrig text är underrubrik.

5.1 Hitler kom till makten

HD R1	1933-01-30: Hitler har nu mycket att välja på. Även Centrum och bayerska folkpartiet ha inbjudit honom till förhandlingar.
HP,R2	1933-01-31: Rikskansler Adolf Hitler. “Baserar sin politik på det förtroende som det tyska folket spontant givit honom” Riksinrikesminister Frick: “Inga utrikespolitiska eller ekonomiska experiment, vi vill leva i fred med hela världen” Socialdemokraterna har redan inlämnat missförtroendevetoum.”
GP,R3	1933-01-31: Hitler rikskansler. Samlingsregering av nazister och tysknationella. PAPAN VICE KANSLER. Rikskanslern nya ministrar.
SVD,R4	1933-01-31 HITLER RIKSKANSLER. HUGENBERG OCH PAPAN MED. GÖRING konsult NEURATH utrikes SCHACHT redivivus? Öväntad snabb

	lösning av krisen. Hänförelse i Berlin.
NA,R5	1933-01-31: Hitler rikskansler! Högerkoalition på vidgad front. Hugenberg och von Papen med. HELA TYSKLAND I NATIONELLT FESTRUS. Brusande hyllningar för Hitler. – De röda rasa. – Den tyska nationen har återfunnit sig själv efter år av förnedring och skam.

Källa: Helsingborgs dagblad, Hallandsposten, Göteborgsposten, Svenska dagbladet, Norrbottens allehanda.

Anm: R1: rubrik 1, R2: rubrik 2, R3: rubrik 4, R5: rubrik 5

Tabell 12 - Hitler kom till makten

	HD	HP	GP	SVD	NA
Pos	R1		R2	R4	R5
Neg					
Övrig		R2	R3		

Hitler kom till makten

1933-01-30/31 - Hitler kom till makten

(HD) Beträffande R1 (se tabell 1) tillskrivs kategoriseringen som positiv framställning och liten uppmärksamhet (se tabell 9, 10, 11 och 12). Angående variabel 1) finns det ingen särskild stil med versaler i texten. I den språkliga innebörden har vi plockat ut ordval som *mycket* och *inbjuden*. Ordval som *mycket* och *inbjuden* får ses som positiva ordval ifall enbart analysera dessa utan sin kontext. När de väl sätts i kontext 2) blir detta tydligare. När man sätter språket i ett sammanhang målas det upp som att Hitler har många valmöjligheter, vilket är positivt för aktören. Hitler har nu ”mycket” att välja på och i den språkliga kontexten betonas det också att han är ”inbjuden” till förhandlingar med andra partier. Vi anser att

aktören enbart blir framställd i positiva dagar eftersom att hans många valmöjligheter framställs. Det finns inga citat eller något agerande eller yttrande som skildras i rubriken. Beträffande variabel 3) vet vi att Hitlers tillkomst till makten blev en negativ konsekvens för Europa och olika folkgrupper. Tidningarna kunde dock inte spå framtiden utan enbart ha sina förningar. Gällande *HD* verkar det inte som de hade några särskilda förningar angående Hitler utan de rapporterade om händelsen, vilken var positiv för Hitler genom att tillägga ovanstående beskrivningar av händelsen. Detta medför en hittills fortsatt positiv framställning av aktören från *HD*'s sida där de skildrar ovanstående variabler på ett positivt sätt samt skildrar att Hitler blir rikskansler vilket också är positivt för vår aktör. Därför blir också bedömningen av framställningen positiv.

(HP) När det gäller R2 (se tabell 1) placeras rubriken i kategorin stor rubrik med övrig framställning (se tabell 9, 10, 11 och 12). Angående variabel 1) har vi framförallt lyft fram ordval som *spontant* och *missförtroendevetoum*. Det kan divideras om vilken laddning ordvalet *spontant* har, dock är det inte ett bestämt positivt eller negativt ord. I Svenska Akademiens ordbok skildras ordet *spontant* som en impuls och en tillfällig handling. När det gäller *missförtroendevetoum* är ordet i sin renhet utan kontext negativt. Enbart med andledningen att *missförtroende* inte är ett positivt ord utan har negativ laddning eftersom det innebär att någon ej har förtroende. När det sätts i kontext 2) har det lämnats in ett *missförtroendevetoum* mot Hitler. Att inte få förtroende utan *missförtroende* är inte positivt i någon bemärkelse. När ordvalet sätts i kontext kan det inte vridas till något positivt utan detta har enbart en negativ betydelse. För att sätta ordet ”*spontant*” i kontext ges följande exempel i svenska akademins ordbok: “Rent *spontant* köpte jag en kanelbulle: jag gick egentligen bara ut för att handla mjölk”. Om man tar exemplet och implementerar till rubrikens användning av ordet ”*spontant*” baserar Hitler sin politik på ett förtroende byggt på en impuls och tillfällighet från det tyska folket. När ordet ”*spontant*” sätts i kontext gör detta att rubriken inbringar tvivel på Hitlers politik. Det är inget bestämt positivt ord utan det är ett ord som förknippas med tillfällighet och impuls och därför anser vi att rubriken inbringar tvivel i läsarnas ögon ifall Hitler verkligen är en långsiktig lösning för Tyskland. Hitlers makt byggs upp av ett förtroende som impulsivt givits till honom snarare än att han byggt upp förtroendet hos det tyska folket.

Rubriken betonar att Hitler baserar sin politik på det förtroende som det tyska folket *spontant* har givit honom. Innebörden betonar också att socialdemokraterna redan har inlämnat

missförtroendevetoum. Tidningen väljer också att låta aktörens röst komma till tals, genom ett citat av riksinrikesminister Frick. Ministern förklarar att Tyskland vill leva i fred med hela världen, vilket i sig är positivt för aktören. Vad det gäller 3) skulle Hitlers övertagande av makten leda till förödelse i hela Europa. Detta är dock ingenting som *Hallandsposten* kunde förutse och den här kunskapen hade man inte vid den tiden. Tidningarna hade enbart sina spekulationer men hur långt dessa hade kommit eller vilken fakta tidningarna hade vid denna tid är ingenting som vi kan ta fasta på. Vi vet dock att *HP* inte hade samma kunskap som vi har nu. En samtida tolkning är därför att tidningen skildrar händelsen med dåtidens kännedom om Hitlers tidiga politiska åsikter och inget mer. Vad det gäller bedömningen blir det totalt sett övrigt för aktören. Rubriken väljer att skildra ett *missförtroendevetoum* i sin rubrik och har med ordet spontant som vi anser att i sin kontext bringar tvivel i läsarnas ögon och således inte positivt. Däremot väljer rubriken också att skildra citat från vår aktör samt att vår aktör har blivit rikskansler vilket är positivt. Tidningen hade i sin samtid inte den kunskapen vi har nu och kunde inte veta hur Hitlers maktövertagande skulle påverka Tyskland och Europa. Vi kategoriserar detta som övrig framställning på grund av att vi finner både framställningar som vi anser luta åt den negativa skalan samt framställningar som lutar åt den positiva skalan.

(GP) Angående R3 (se tabell 1) hamnar denna rubrik i kategorin liten med positiv framställning (se tabell 9, 10,11 och 12). Variabel (1), vi lägger ingen större vikt vid den språkliga innebörden i denna rubrik. De ord som nämns är *Hitler, rikskansler, nazister* och *tysknationella*. Dock så skildras PAPAN VICE KANSLER med versaler. Därefter står det rikskanslerns nya ministrar. 2) Varför vice kanslern Papen har skildrats med versaler framgår inte särskilt tydligt mer än att Papen är vice kansler. I den språkliga kontexten finns inga citat eller beskrivningar av agerande eller yttringar från aktören.3) Det finns inget att tillägga i den historiska kontexten från föregående rubrik. Vår bedömning lutar åt den positiva skalan i det här fallet. Eftersom rubriken och dess underrubriker skildrar Hitler som rikskansler är det högst positivt för vår aktör. Vi kan inte hitta någon underton i rubriken eller dess underrubriker som kan tolkas på ett annat sätt utan rubriken och dess underrubriker framställer Hitler som rikskansler vilket således blir positivt för vår aktör. Detta är en knappt men ändå positiv framställning i förhållande till vår aktör.

(SVD) Beträffande R4 (se tabell 1) placeras denna rubrik in i kategorin liten med positiv framställning (se tabell 9, 10,11 och 12). Variabel (1). Här finns ord som *Hitler*, och *rikskansler* som skildras med versaler. Dessutom nämns ord som *kris, oväntad* och

hänförelse. Hänförelse i sig ses som ett positivt laddat ord medan kris ses som ett ord med negativ laddning. 2) När detta sätts i kontext säger rubriken att det var en oväntad snabb lösning av krisen i Berlin”. Dessutom är Berlin hänförda. Först skildras en kris, vilket inte kan ses som positivt i sig. Dock framgår det inte ifall aktören är anledningen till krisen. Sedan beskrivs en oväntad snabb lösning av krisen. Därefter skildras hänförelse i Berlin, vilket i sin kontext får ses som positivt för aktören. Eftersom rubriken antyder att Berlin är hänförda av en oväntad snabb lösning. Den oväntade snabba lösningen i detta fallet är framförallt att Hitler blir rikskansler. I den språkliga kontexten finns inga citat eller beskrivningar av agerande eller yttringar från aktören. 3) Det finns inget att tillägga i den historiska kontexten från föregående rubrik. Med vår vetskap blir vår bedömning att rubriken i sin helhet blir positiv, vi kan inte ta reda på ifall tidningen menar att aktören orsakade krisen. Detta framgår inte. Dessutom skildras det att Hitler har blivit rikskansler vilket är positivt för aktören. Därför blir rubriken i sin helhet positiv framförallt på grund av att Berlin uppges vara hänförda av den oväntade snabba lösningen av krisen som har varit.

(NA) Rörande R5 (se tabell 1) hamnar rubriken i kategorin stor storlek respektive positiv framställning (se tabell 9, 10,11 och 12). Variabel (1), Hitler, rikskansler med ett stort skiljetecken. Ett ordval som nämns i rubriken är *festrus*, vilket i sin enkla mening får ses som positivt. Ord som skildras med versaler är Tyskland, i, nationellt festrus. Förutom detta skildras ord som förnedring, skam och röda, rasar, brusande, hyllningar. I sin enkelhet kan exempelvis ord som förnedring och skam vara negativt laddade men förändras när vi sätter detta i kontext. 2) När orden sätts i kontext får rubriken en positiv riktning. Rubriken antyder att hela Tyskland är i nationellt festrus. Det här antagandet kan inte vändas till negativt mot aktören, utan det kan enbart ses som positivt för aktören. I rubriken och underrubrikerna skildras det också högerkoalitionen är på vidgad front, vilket också får ses som positivt för aktören eftersom de representerar ett högerparti. Tidningen väljer också att skildra att det förekommer brusande hyllningar för Hitler, vilket också är positivt för aktören. Samtidigt skildrar tidningen förfallet av aktörens motståndare genom att det röda partiet rasar. Det står även att den tyska nationen har återfunnit sig själv efter år av förnedring och skam. Betoningen på att den tyska nationen har återfunnit sig och kontrasten med förnedring och skam gör att det blir positivt för aktören. 3) Det finns inget att tillägga i den historiska kontexten från föregående rubrik. Bedömningen blir att händelsen är positiv för aktören med tanke på att mycket i rubriken och dess underrubriker förhåller sig positivt i förhållande till

aktören. Dessutom framställs det att Hitler blir rikskansler. För vår aktör kan det ses som positivt

Skillnader och likheter

Det finns likheter mellan alla tidningar emellan förutom NA och HD som har en positiv framställning. GP, SVD, HP belyser alla en händelse som i sig är positiv för aktören men kategoriseras som övrig framställning. HP visar en skeptisk hållning gentemot att tvivla på Hitler och belysa att ett annat parti har deklarerat missförtroendevetoum vilket inte någon av de andra tidningarna gör. HD gör tvärtom genom att skildra att Hitler har mycket att välja på. Ytterligheterna finns mellan NA och HP. HP skildrar att det tyska folket spontant har givit Hitler förtroende och att det finns missnöje mot Hitler genom att ett parti har deklarerat missförtroendevetoum medan NA menar att hela Tyskland är i nationellt festrus. Utöver detta så ser vi en stor skillnad mellan HP och NA som väljer att uppmärksamma händelsen med stor uppmärksamhet men från två olika håll. HP väljer att belysa händelsen negativt medan NA väljer att belysa den positivt.

5.2 Tabell 2, 1937 - 06 - 23 Blockaden mot Valencia - Fyrmaktsförhandlingar

HD, R6	1937-06-23: Fyrmaktsförhandlingar ha avbrutits. England och Frankrike vägrade gå med på gemensamma åtgärder.
HP, R7	1937-06-23: Dåren Hitler söker orsak till ett världskrig. Fyrmaktsförhandlingarna om intermezzot med Leipzig har avbrutits.
GP, R8	1937-06-23: Tyskland driver fram europeisk konflikt. Valencia blir bombarderat av tyska flottan? Londonförhandlingarna ha avbrutits. Vad skall ske idag? Hitler rådgjorde igår med von Blomberg och försvarscheferna. TT: Reuter erfar att förhandlingarna i London mellan de fyra sjömakterna avbrutits. Tyskland vill ”stänga inne” Valencias flotta.
SvD, R9	1937-06-23: Fyrmaktsförhandlingarna i London ha avbrutits. Tysk säraktion väntas. Parternas synpunkter oförenliga. Berlin krävde varning och flottdemonstration.
NA, R10	1937-06-23: Tyskland och Italien åter i sjökontroll kring spanska kusten.

Källa: Helsingborgs dagblad, Hallandsposten, Göteborgsposten, Svenska dagbladet, Norrbottens allehanda.

Anm: R6: rubrik 6, R7: rubrik 7, R8: rubrik 8, R9: rubrik 9, R10: rubrik 10.

Tabell 13 - Blockaden mot Valencia

	HD	HP	GP	SVD	NA
Pos	R6				R10
Neg		R7	R8		
Övrig				R9	

1937-06-23 - Blockaden mot Valencia

(HD) Apropå R6 (se tabell 2) återfinns rubriken i kategorin liten storlek respektive positiv framställning (se tabell 9, 10,11 och 12). Variabel 1) *Vägrade, gemensamt, åtgärder* och *avbrutits*. 2) När orden sätts i kontext framstår det som att England och Frankrike vilka inte är våra aktörer vägrar gå med på gemensamma åtgärder. Med andra ord målas England och Frankrike ut som nationer som inte vill samarbeta med vår aktör. Således målas inte vår aktör upp på ett negativt sätt utan enbart andra stormakter. 3) När det gäller den historiska kontexten så finns det andra perspektiv som HD hade kunnat skildra istället för att måla upp England och Frankrike som bovar i dramat. Man får ha i åtanke att de inte visste det som vi vet idag och vad alla dessa upptrappningar och provokationer från vår aktör i slutändan skulle leda till, men i själva samtiden och under själva händelsen är det ett rimligt antagande att det finns fler versioner varför fyrmaktsförhandlingarna avbröts än den som HD utger i sin rubrik och sina underrubriker. Ett beteende som man hade kunnat tyda i sin samtid är ett beteende av upptrappning och provokation från exempelvis vår aktör. Mönstret skildras inte i rubriken eller dess underrubriker. Vår bedömning blir att denna rubrik framställer vår aktör positivt. Med tanke på att all skuld läggs på England och Frankrike och ingen skuld förefaller på vår aktör anser vi att det i sin tur blir positivt för vår aktör.

(HP) Rörande R7 (se tabell 2) hamnar rubriken i kategorin stor rubrik med negativ framställning (se tabell 9, 10,11 och 12). Variabel 1) *Dåren, världskrig, avbrutits*, och *världskrig*. 2) Rubriken antyder att Hitler är en dåre som söker orsak till ett världskrig. När

det värdeladdade ordet dåren sätts i kontext är det ett ställningstagande mot Hitler, vilket är negativt för aktören. Dessutom är det negativt för aktören att rubriken anklagar Hitler för att söka orsak till ett världskrig. 3) Vi kan omöjligt anta att alla ska veta hur historien skulle utspela sig som vi gör idag. Det finns tecken på att *HP* har sina aningar om den upptrappning av konflikten som detta håller på att leda till. Dessa aningar och värdeladdade ord som dåren Hitler är heller inte särskilt positiva för aktören utan endast negativa. Därför blir vår bedömning också att rubriken framställer vår aktör på ett negativt sätt.

(GP) Gällande R8 (se tabell 2) har vi beräknat denna till att ha en liten negativ framställning (se tabell 9, 10,11 och 12). När det gäller språkets innebörd 1) har vi valt att lyfta följande ord: *bombarderat, avbrutits, konflikt* och *rådgjorde*. När vi orden i kontext 2) kan vi konstatera att rubriken och dess underrubriker antyder att Tyskland driver fram europeisk konflikt och att Valencia hotas att bli bombad av Tyskland, i detta fallet vår aktör. Tidningen anklagar och framställer Tyskland som orsaken till att Europa står inför en konflikt. För aktören Tyskland är framställningen inte positiv utan negativ. 3) Vad det gäller den historiska kontexten, så ligger den i linje med ovanstående rubrik. Vi kan inte anta att tidningen ska veta vad vi vet idag. Däremot kan tidningen ha mer eller mindre aningar om olika versioner av framtiden. GP verkar se i en upptrappning av aggressioner från vår aktörs sida. Vår aktör målas i detta fallet upp som en aggressiv och konfliktsökande stormakt, vilket inte är positivt för vår aktör. Mot denna bakgrund blir vår bedömning att tidningen framställer vår aktör på ett negativt sätt.

(SVD) När det gäller R9 (se tabell 8) har rubriken kategoriserats som liten storlek med övrig framställning (se tabell 9, 10,11 och 12). I variabel 1) finns följande ord, *säraktion, oförenliga, krävde, flottdemonstration* och *varning*. När vi sätter dessa ord i kontext 2) blir det tydligt att en tysk säraktion väntas och att Berlin har krävt en varning och en flottdemonstration. Dessutom tar rubriken upp att parternas synpunkter är oförenliga. Vi kan inte riktigt kategorisera ifall den tyska säraktionen är negativ eller positiv för vår aktör. Det framgår inte varför en tysk säraktion ska inträffa mer än att parterna inte är överens. När det gäller varningen och flottdemonstrationen är detta inte särskilt beskrivande. Det framgår inte varför Berlin har krävt en varning och en flottdemonstration. Vi kan därför heller inte avgöra ifall framställningen i sådana fall är av positiv eller negativ karaktär. I detta fall tar dock rubriken och dess underrubriker upp att parternas synpunkter är oförenliga. Med detta lägger tidningen ingen skuld på någon. Varken vår aktör eller de allierade. 3) Som vi nämnt

ovanstående kan vi inte anta att tidningen har den kunskapen som vi har idag. Dock finns det olika versioner som kan tas upp. Det som man hade kunnat tyda i sin samtid är ett beteende av en upptrappning och provokation från exempelvis vår aktör. I rubriken och dess underrubriker skildras inte detta. Vår bedömning blir i detta fallet ändå att rubriken och dess underrubriker hamnar i övrig framställning. Framförallt tycker vi att tidningens neutralitet exemplifieras av att tidningen inte tar någons parti utan menar att båda parternas synpunkter är oförenliga.

(NA) Angående R10 (se tabell 2) hamnar rubriken i kategorin stor storlek och positiv framställning (se tabell 9, 10,11 och 12). Variabel 1) *Sjökontroll, åter*. 2) När detta sätts i kontext skildrar rubriken och dess underrubriker att Tyskland och Italien åter är i sjökontroll kring spanska kusten vilket är positivt för aktören. 3) Det finns olika versioner som kan tas upp. Ett beteende som man hade kunnat tyda i sin samtid är en upptrappning och provokation från exempelvis vår aktör. Detta skildras inte i rubriken eller dess underrubriker. Vår bedömning blir att den här rubriken blir positiv för vår aktör. Tidningen framställer vår aktör på ett positivt sätt genom att skildra att vår aktör samt en annan stormakt har sjökontroll kring den spanska kusten.

Skillnader och likheter

De två rubrikerna som har negativ framställning är HP och GP. Likheten med dessa är att de båda framställer Hitler som en krigshetsare. Det finns bara en rubrik som har övrig framställning, vilken är SVD. Både NA och HD rapporterar om händelsen i positiv framställning. HD menar att England och Frankrike vägrar gå med på gemensamma åtgärder och skillnaden är ganska stor jämfört med HP och GP:s version. NA menar att Tyskland och Italien åter är i sjökontroll, vilket också skiljer sig från skildringen som HP och GP ger. Därutöver ser vi återigen en stor skillnad mellan två olika tidningar som väljer att framhäva händelsen med stor uppmärksamhet men från två olika håll. Dessa tidningar är HP som väljer att belysa händelsen negativt medan NA väljer att belysa den positivt.

5.3 Tabell 3. 1938 - 11 - 09 - 11 Kristallnatten

HD	1938 - 11 – 11: Över hela Tyskland stå synagogorna i lågor. Våldsamt
R11	förbittring över attentatet i Paris. - Goebbels manar till besinning.

HP R12,	1938 11- 11: Vilt rasar hatet mot judarna i hela Tyskland , synagogor och butiker i brand i alla städer. Polisen mestadels passiv.
GP R13	1938 – 11 – 11 Fruktansvärda excesser mot Tysklands judar.
SvD R14 R14(2)	1938 11 -09: Skotten i Paris ger våldsamt eko i Berlin och Rom. Nya åtgärder mot judarna att vänta. Churchill sammankopplas med mordförsöket. 1938-11-11: Förintande slag mot Tysklands judar. Synagogor och affärer demoleras i storstäder. Judarna utdrivas med två dagars frist ur München. Inga existensmöjligheter mer på affärslivets område för icke-ariet.
NA R15	1938 – 11 – 09: Inga resultat, 1938 – 11 – 11: Inga resultat, 1938 11 –10: Skotten i Paris signalen till nya judeförföljelser. Den tyske diplomaten har avlidit. Oerhörd förbittring i Tyskland. Judiska affärer stormas och stickas i brand.

Källa: Helsingborgs dagblad, Hallandsposten, Göteborgsposten, Svenska dagbladet, Norrbottens allehanda.

Anm.: R11: rubrik 11, R11(2): underrubrik i rubrik 11, R12: rubrik 12, R12(2): underrubrik i rubrik 12, R13: rubrik 13 R13(2) underrubrik i R13, R14: rubrik 14, R14(2) underrubrik i R14, R15: rubrik 15.

Tabell 14 – Kristallnatten

	HD	HP	GP	SVD	NA
Pos	R11				R15
Neg		R12	R13	R14(2)	
Övrig				R14	

1938-11-09-12 - Kristallnatten

(HD) När det gäller R11 (se tabell 3) placeras rubriken i kategorin liten storlek och positiv framställning (se tabell 9, 10,11 och 12). Variabel 1) *Tyskland, synagogor, lågor, våldsam, förbittring, attentat, Paris, besinning* och *Goebbels*. När det gäller kontexten 2) används orden i meningar som beskriver Tyskland i ett upprorstillstånd mot judar och som skildrar att vår aktör försöker mana till besinning. Attentatet i Paris används här också som en anledning till varför Tyskland är i ett upprorstillstånd. 3) I efterhand vet vi att händelsen är en tragisk och en förtryckande händelse. Vi vet att våra aktörer var till största del var delaktiga i att den här händelsen ägde rum. Trots detta väljer ändå HD att sätta ljus på aktörens uppmaningar till besinning. HD väljer likväl även att skildra att synagogor står i brand. Vi kan inte anta att HD vet det vi vet idag och kan därför inte avgöra ifall HD vill vinkla händelsen på något sätt. Det vi däremot kan utläsa av rubriken och dess underrubriker är att tyska folket inte är vår aktör. Dock är det vår aktör som styr i Tyskland och i deras land råder det en våldsam förbittring och synagogor står i brand. För vår aktör är detta inte positivt. HD framställer dock vår aktör i positiv mening när de skildrar att Goebbels försöker mana det tyska folket till besinning. Den här rubriken blir därför också svår att kategorisera eftersom den är delvis positiv och delvis negativ. Trots det anser vi att aktörsskildringen i det här fallet väger tyngst. Det är negativt för vår aktör att deras land skildras i ett upprorstillstånd. Upprorstillståndet är däremot inte riktat mot vår aktör utan mot judarna i Tyskland på grund av ett attentat som ägde rum i Paris. Aktören kritiserar därför inte för det rådande upprorstillståndet i rubriken och dess underrubriker, snarare tvärtom. Det framställs som att aktören försöker lugna ner det rådande tillståndet i landet. Därför lutar vår bedömning, knappt men ändå åt det positiva hållet. Vi anser att rubriken framställer aktören i en positiv mening.

(HP) Med hänvisning till R12 (se tabell 3) kategoriseras rubriken in i storleken liten och i negativ framställning (se tabell 9, 10,11 och 12). Variabel 1) *Vilt, rasar, hatet, synagogor, brand, mestadels, passiv* och *polisen*. 2) När det gäller kontexten rapporterar rubriken tydligt att hatet vilt rasar mot judarna i Tyskland och att affärer och synagogor står i brand. I rubriken står det klart och tydligt att polisen är mestadels passiv. 3) I efterhand vet vi att händelsen är en väldigt tragisk och en förtryckande händelse. Vi vet att våra aktörer var till största del, delaktiga i att den här händelsen ägde rum. Som tidigare nämnt kan vi omöjligt anta att tidningen ska veta det vi vet idag. HP rapporterar om tillståndet i landet men svingar även svidande kritik mot aktören när de beskriver hur polisen agerar. I vår bedömning anser vi denna rubrik blir negativ för aktören. Likt ovanstående rubrik är det inte positivt för aktören att deras land är i upprorstillstånd. Vår aktör är inte det tyska folket. Däremot är polisen direkt

styrd av vår aktör och verkar under vår aktör. Därför väger detta tyngre och skildringen av polisen utgör ett negativt slag mot aktören. Polisens passivitet är det som legaliserar illdåden mot judarna och leder också till att vår aktör egentligen direkt anklagas för illdåden. För vår aktör är det följaktligen negativt.

(GP) När det gäller R13 (se tabell 3) kategoriseras rubriken i liten storlek respektive negativ framställning (se tabell 9, 10, 11 och 12). Variabel 1) *Fruktansvärda, excesser*. 2) När detta sätts i kontext talar rubriken tydligt om att det är något negativt som händer. "Fruktansvärda excesser mot Tysklands judar" talar tydligt om att det är något negativt och hemskt som händer med hjälp av ett värdeladdat ord som "fruktansvärda". När det gäller den historiska kontexten 3) verkar GP förhålla sig i linje med vad som ägde rum. Givetvis kunde de inte veta allt som pågick, men i sin rubrik visar de sympati med Tysklands judar genom att yttra att det är något fruktansvärt som händer mot judarna. När det gäller vår bedömning följer vi linjen som vi nämnt ovanstående, tyska folket är inte vår aktör. Dock är det inte positivt för vår aktör att det skildras om att det sker fruktansvärda excesser i deras land. Därför blir vår bedömning således att vår aktör framställs på ett knappt, men ändå negativt sätt eftersom det inte finns någonting i den här rubriken som tyder på att det är positivt för vår aktör men där finns aspekter som pekar på det negativa.

(SVD) R14 (se tabell 3) hamnar i kategorin liten och övrig framställning (se tabell 8, 9 och 10). Variabel 1) *våldsamt, eko, mordförsöket, sammankopplas, åtgärder* och *Churchill*. 2) När detta sätts i kontext tar rubriken och dess underrubriker upp att det väntas nya åtgärder mot judarna i Tyskland och att händelsen i Paris har gett våldsamt eko i Berlin och Rom. Rubriken och dess underrubriker antyder att händelsen i Paris är anledningen till oroligheterna i Berlin. Dessutom vänds blickarna mot Churchill och rubriken och dess underrubriker antyder att Churchill kopplas samman med mordförsöket i Paris. 3)

I vår bedömning stöter vi här på lite problematik. Det våldsamma ekot i Berlin är givetvis inte positivt för vår aktör eftersom det är huvudstaden i det landet som de styr över. Vår aktör är dock inte det tyska folket och aktören blir inte kritiserad över att de råder oroligheter utan anledningen till dessa oroligheter pekas mot judar och Churchill, vilket i sig inte är negativt för aktören, dock är vi heller inte säkra på hur positivt detta är för aktören eftersom blickarna enbart vänds bort från vår aktör. Däremot står det att det väntas nya åtgärder mot judarna. Det är direkt kopplat till vår aktör. När vi väver in vår vetskap i detta så är känslan inhuman och avskyvärd. Men i en tid där antisemitism, rasbiologi och rasism definitivt existerade och

ideologin rasism inte var lika problematiserad och kritiserad som idag undrar vi hur detta påverkade aktören. Vi skulle vilja säga att detta är negativt för aktören eftersom det är förtryckande och diskriminerande mot en folkgrupp, men vi kan inte med säkerhet precisera att den tyska aktören framställs på ett negativt sätt i sin samtid. Vi kan med vår bedömning inte avgöra ifall framställningen är positiv eller negativ. Därför kategoriserar vi den som övrig.

(SVD) Rörande R14-2 (se tabell 3) placeras denna rubrik in i kategorin liten och till skillnad från R14, negativ framställning (se tabell 9, 10,11 och 12). Variabel 1) *Förintande, slag, demoleras, judar, utdrivas, existensmöjligheter, icke-ariet*. Här finns en del värdeladdade ord som förintande och demoleras. 2) När orden sätts i sin kontext beskriver rubriken förintande slag mot Tysklands judar samt att affärer och synagogor demoleras och att judarna drevs ut från München samt att det inte finns några existensmöjligheter inom affärlivet för icke-ariet. Värdeladdade ord som förintande och demoleras används i kontext till förtryckande händelser mot Tysklands judar. Rubriken preciserar även att det inte finns några existensmöjligheter inom affärlivet för icke-ariet. 3) I efterhand vet vi att händelsen är en väldigt tragisk och en förtryckande händelse. Vi vet att våra aktörer till största del var delaktiga i att den här händelsen ägde rum. Tidningen kunde omöjligt veta det vi vet idag. En annan sak när det gäller den historiska kontexten är att det kan diskuteras om ordet icke - ariet har en negativ betydelse i sig.

Om vi tolkar ordet i sin enkelhet idag är det ett ord som särskiljer människor och ett ord som definitivt har negativ laddning med en tydlig koppling till rasism. Men vi kan inte med säkerhet avgöra hur människor tolkade ordets användning i sin samtid. Rasbiologin och rasism var som tidigare sagt mer utbredd och inte lika problematiserad och kritiserad som den var idag. Kunskapen om att kategorisera människor i fack efter etnicitet var heller inte lika hög som den är idag. Så vad betydde, vad väckte detta ord? För oss väcker det rysningar och vi kan argumentera för att ordet grundas i rasism, men för samtiden kan vi inte med säkerhet avgöra att detta är ett negativt ord. Vår bedömning av denna rubrik blir att tidningen framställer vår aktör negativt. Framförallt beror detta på att det som skildras i rubriken händer i vår aktörs land och det som skildras är händelser som är förtryckande mot en folkgrupp samt ett land som är i upprorstillstånd. Aktören anklagas dock inte för att landet befinner sig i detta tillstånd och därför är det inte helt tydligt att rubriken är klart negativt för vår aktör. Men eftersom vi inte hittar något annat i rubriken och dess underrubriker kategorisera vi denna som negativ eftersom alla händelser trots allt händer i vår aktörs land.

(NA) När det gäller R15 (se tabell 3) återfinns rubriken i kategorin stor storlek och positiv framställning (se tabell 9, 10,11 och 12). Variabel 1) *judeförföljelser, avlidit, förbittring, stormas, stickas, i, brand.* 2) När orden sätts i kontext nämner tidningen att skotten i Paris är orsaken till judeförföljelser. Rubriken nämner också att den tyske diplomaten har avlidit. Tidningen skriver också om en oerhörd förbittring i Tyskland mot Tysklands judar. Det kan argumenteras för att tidningen antyder att judarna själva är orsaken till att händelserna inträffar i Tyskland eftersom det var två judar som greps för attentat i Paris. Eftersom detta attentat ägde rum drabbades även Tyskland av en oerhörd förbittring. 3) I efterhand vet vi att händelsen är en tragisk och en förtryckande händelse. Vi vet att våra aktörer var till största del, delaktiga i att den här händelsen ägde rum. Dock kan vi omöjligt anta att tidningen ska veta det vi vet idag. Vår bedömning är att denna rubrik och dess underrubriker ändå blir negativt för aktören. Tidningen anklagar judarna för att själva var anledningen till att judeförföljelserna och förbittringen inträffar. Men detta har inte riktigt med vår aktör att göra mer än att vår aktör inte blir anklagad till att händelserna i Tyskland äger rum. Den oerhörda förbittringen, judeförföljelserna, affärer som stormas och stickas i brand händer fortfarande i vår aktörs land och trots att tyska folket inte är vår aktör hittar vi inte någonting som målar upp vår aktör positivt. Därför anser vi att denna rubrik och dess underrubriker framställer vår aktör på ett knappt men negativt sätt.

Skillnader och likheter

En likhet som finns mellan HD, SVD och HP är att de hamnar i övrig framställning datumet som Kristallnatten började. Tidningarna belyser inte händelsen särskilt noggrant eller gör något ställningstagande förrän två dagar efter. Nästintill likadant är det med GP som hamnar i övrig framställning den 10/11 för att sedan skildra den annorlunda den 11/11. GP skriver om att det sker fruktansvärda excesser mot Tysklands judar och HP skriver om att hatet rasar vilt och riktar kritik mot aktören genom att skriva om att polisen är passiv. När det gäller HD har HD en positivare framställning för aktören, istället för att skriva att polisen är passiv eller att hatet rasar vilt skriver HD om att Goebbels manar till besinning och att den våldsamma förbittringen beror på attentatet i Paris. Gällande SvD och NA kategoriseras rubrikerna och dess underrubriker i negativ framställning. En likhet mellan dessa två är att de antyder att attentatet i Paris är anledningen till oron och våldsamheterna i Berlin. Likväl gör HD. Dock finns där inget vidare positivt kring aktören i NA och SVD rubriker och underrubriker. Däremot skildras aktörens land på ett negativt sätt. Som sagt det tyska folket är inte aktören

men det är inte vidare positivt, mer negativt, att landet som aktören styr beskrivs på det sättet som NA och SVD gör.

5.3 Tabell 4. 1939 - 09 - 01 - 03 Krigets startskott

HD, R16	1939-09-01: Hitlers förhandlingsgrundval. Danzig till riket, folkomröstning i Korridoren. Berlin väntade förgäves på polske delegaten.
HP, R17, R17(2)	1939-09-01: Danzig till Tyskland, folkomröstning i korridoren Hitlers krav ha publicerats. Omröstning först om ett år under kontroll av internationell kommission. Förlorande part tillförsäkras fri transitotrafik. Danzig, Gdynia och Helahalvön demilitariseras. Den allvarliga situationer understrykes. 1939 09- 02: Franskt engelskt ultimatum. Båda länderna kommer ofelbart till Polens hjälp, om de tyska trupperna icke dragas tillbaka.
GP R18	1939 - 09 - 01: Hitlers krav oantagbara. England mobiliserar hela flottan, flyget och armén. Danzig till riket, folkomröstning i Korridoren krävs. Polen vägrar underhandla på basis av Hitlers ultimatum.
SvD, R19	1939-09-01: TYSKA SLUTKRAVEN FRAMLAGDA. Rysk militärdelegation på väg till Berlin?
NA R20	1939-09-01: Tyskland möter våld med våld!

Källa: Helsingborgs dagblad, Hallandsposten, Göteborgsposten, Svenska dagbladet, Norrbottens allehanda.

Anm: R16: rubrik 16, R17(2): underrubrik i R17, R18, rubrik 18, R19: rubrik 19, R19UV: Rubrik där vi har tagit första underrubriken till vänster från en huvudrubrik, R20VU: Rubrik från samma händelse som ovanstående fast i den vanliga upplagan, R20EB: Rubrik från ett extra blad.

Tabell 15 - Krigets startskott

	HD	HP	GP	SVD	NA
--	----	----	----	-----	----

Pos	R16				R20
Neg		R17	R18		
Övrig				R19	

1939-09-01-03 - Krigets startskott

(HD) Beträffande R16 (se tabell 4) placeras rubriken i kategorin stor rubrik med positiv framställning (se tabell 9, 10,11 och 12). Variabel 1) Väntade, förgäves. 2) När orden sätts i sin kontext blir det tydligt att rubriken visar sympati för vår aktör genom att skildra att Berlin fick vänta förgäves på en polsk delegat. Vi anser att rubriken är positiv. 3) I efterhand vet vi att vår aktör agerade för att i ett senare skede kunna annektera Polen. I den historiska kontexten råder det inget tvivel om vår aktörs vilja för hämnd för första världskriget och begär att erövra länder till det tredje riket. Som tidigare nämnt, kunde omöjligt tidningarna i sin samtid veta det vi vet idag. Men vid krigets utbrott är det rimligt att kunna se mönster i upptrappningar och provokationer från vår aktörs sida. Oberoende vad HD vid det här laget visste eller inte visste, anser vi att denna rubrik och dess underrubriker ändå är en positiv framställning för vår aktör. Vår aktör fick vänta förgäves. Den polska delegaten dök inte upp. Det är ganska enkelt att se vem HD väljer att lägga skulden på.

(HP) R17-2 (se tabell 4) sorteras rubriken in under stor storlek och negativ framställning. Rubriken nämner ett värdeladdat ord i negativ mening för aktören. 1) *Ultimatum, ofelbart, Polen, hjälp*. 2) Det värdeladdade ordet är ultimatum. 2) När detta sätts i kontext syftar rubriken på att Frankrike och England ger ett ultimatum till Tyskland. Vidare skriver tidningen om hur England och Frankrike kommer ofelbart till Polens undsättning ifall inte Tyskland lever upp till ultimatumet. Tidningen fortsätter med att poängtera att England står samlad och kräver rikskansler Hitlers svar. Sedan följer ett citat “så länge en nazistisk regering existerar i Tyskland, kan det icke bli fred i Europa”. Det framgår inte av vem som har yttrat detta citat. Så vi kan inte med säkerhet påstå att det är från tidningen eller någon nation. 3) Med facit i hand så var denna händelse början på ett nytt världskrig. Emellertid kunde inte tidningen i sin samtid veta detta men kunde som vi har varit inne på tidigare ha sina förningar och göra rimliga antaganden kring vår aktörs illvilja till att samarbeta för att lösa den stundande konflikten.

Vår bedömning blir att rubriken och dess underrubriker blir tydligt negativt i det här fallet. Aktören får ett ultimatum av två stormakter. Om de inte lever upp till dessa kommer England och Frankrike att hjälpa Polen. Dessutom poängterar tidningen att England står samlad nästintill som ett hot mot vår aktör. Dessutom följer ett citat som direkt anklagar vår aktör. I citatet framgår det att det aldrig kan bli fred i Europa så länge som vår aktör är regeringen i Tyskland. Oavsett om det är tidningen som yttrar detta eller ifall det är någon annan stormakt är det ett citat som väljs av tidningen och som direkt anklagar vår aktör, vilket inte är positivt. Bedömningen blir negativ.

(GP) Beträffande R18 (se tabell 4) återfinns i kategorin stor storlek respektive negativ framställning (se tabell 9, 10,11 och 12). Variabel 1) *oantagbara, mobiliserar*, 2) När dessa ord sätts i kontext antyder rubriken att Hitlers krav är "oantagbara". Dessutom ställer Hitler ett ultimatum vilket resulterar i att Polen vägrar underhandla. Samtidigt som detta händer mobiliserar England sin armé och rustar därmed för krig pga. aktörens orimliga krav. 3) Med facit i hand så var detta början på ett nytt världskrig. Som vi varit inne på tidigare kunde inte tidningen i sin samtid veta detta men kunde som vi har varit inne på tidigare ha sina förningar och göra rimliga antaganden kring vår aktörs illvilja till att samarbeta för att lösa den stundande konflikten. Vår bedömning blir att denna rubrik och dess underrubrik är negativ. Vi gör denna bedömning på grund av att rubriken och dess underrubriker påstår att Hitlers krav är oantagbara samt att England en rivaliserande stormakt mobiliserar sin armé och rustar för krig. Framställningen blir inte särskilt positiv utan negativ eftersom rubriken och dess underrubriker skildrar deras krav som oantagbara och beskriver sedan att en rivaliserande stormakt rustar upp för krig.

(SvD) R19 (se tabell 4) hamnar i kategorin liten med övrig framställning. Variabel 1) *slutkrav, framlagda, militärdelegation*. När dessa orden sätts i kontext 2) framgår det att Tyskland har lagt fram sina slutkrav och att en militärdelegation från Ryssland kanske är på väg till Berlin. 3) Se ovanstående variabel. Vår bedömning blir att denna rubrik och underrubrik kategoriseras som övrig framställning. Orsaken till detta är att vi inte kan avgöra ifall rubriken och underrubriken är positiv eller negativ. I rubriken och dess underrubrik framgår det att Tyskland har lagt fram sina slutkrav och att en militärdelegation från Ryssland möjligtvis är på väg till Berlin. Det framgår inte vilka slutkraven är och varför

militärdelegation från Ryssland är på väg till Berlin. Rubriken och dess underrubriker kategoriseras därför i övrig framställning. Vi kan därför inte avgöra ifall detta är positivt eller negativt för aktören.

(NA) R20 (se tabell 4) hamnar i kategorin stor rubrik med positiv framställning (se tabell 9, 10,11 och 12). Variabel 1) *möter, våld, kriget, brakat, löst, ingripa, anfall, våld!* 2) När detta sätts i kontext skildrar rubriken att Tyskland möter våld med våld. Efter sista ordet har tidningen lagt till ett stort skiljetecken i form av ett utropstecken. 3) Se variabel 3 i föregående beskrivning. Samma slutsats är gjord till denna tidningen också. Gällande rubriken går det att se en skillnad. I rubriken och dess underrubriker står det att Tyskland möter våld med våld. I samtiden finns där dock inget våld som Tyskland behöver bemöta därför blir detta skildrande en aning märkligt. Dessutom är det Tyskland som har krav på att få geografiska område och där finns inga andra länder som i detta fallet vill ta några geografiska områden. Alltså blir rubriken och dess underrubriker i sin samtid missvisande. Vår bedömning av denna rubrik och dess underrubriker blir positiv. På grund av att tidningen rättfärdigar vår aktörs krav och ställer sig bakom Tysklands vilja blir denna framställning positiv för aktören. Tidningen påstår att Tyskland möter våld med våld, alltså att vår aktör ska ha något våldsamt att bemöta. Det uppfattas som att aktören enbart slår tillbaka med våld i form av något liknande som självförsvar. I sin samtid blir denna framställning av vår aktör positiv. Tidningen verkar helt ta vår aktörs parti.

Skillnader och likheter

HP använder sig av ordet ultimatum i negativ klang för aktören. Dessutom framhävs Polens utsatta position av Tyskland och skriver att England och Frankrike kommer till Polens undsättning. GP skriver även att Hitlers krav är oantagbara som i likhet med HP:s rubrik framställer aktören negativt. GP väljer att markera händelsen med att Hitler ställer ultimatum på Polen, vilket gör att England gör sig redo för krig och för aktören är det negativt. HD och NA väljer att framhäva händelsen som positiv för aktören genom att förklara att Berlin fick vänta förgäves på en polsk delegat. Det kan jämföras med HP och GP som vill framhäva aktören som förövare medan HD vill måla upp aktören som offret. NA tar ett starkt ställningstagande genom att fronta tidningen med texten "Tyskland möter våld med våld".

NA har ett starkare ställningstagande än HD:s rubrik och en ännu större skillnad jämfört med HP och GP:s rubrik. Tidningen ställer sig här helt på Tysklands sida i händelsen.

5.4 Tabell 5. 1940 - 06 - 13-14 Tyskland intar Frankrike

HD, R21	1940 - 06 – 14: Försvaret av Paris uppgivet. Befälhavaren drar tillbaka trupperna från Parisregionen. Tyskarna underrättades om att Paris är öppen stad av U.S.A.:s ambassadör.
HP, R22	1940-06-14: Tyska halvcirkeln kring Paris blir allt snävare. Franska kvällsrapporten bekräftar nya framstötter.
GP, R23	1940-06-14: PARIS FÖRSVARAS ICKE. Reynaud anropar USA om hjälp – Tyskarna söka driva in en kil mellan den franska hären och Maginotlinjen. Chelons-sur Marne erövrade, 100 000 fångar inräknade.
SvD, R24	1940-06-14: Staden Paris skall ej försvaras. Tyskarna rapportera 100 000 allierade fångar. Stora styrkor anfälla norr om Paris. Häftiga strider om huvudstaden.
NA, R25	1940 - 06 – 13: Tyska pansarkolon griper om Paris. HEROISKT MOTSTÅND KROSSAS UNDER ANFALLSVÅGORNA. Hitlers arméer vid Paris portar. Rouen, Reims, Soissons ha fallit.

Källa: Helsingborgs dagblad, Hallandsposten, Göteborgsposten, Svenska dagbladet, Norrbottens allehanda.

Anm.: R21: rubrik 21, R22: rubrik 22, R23: Rubrik 23, R24: rubrik 24, r25: rubrik 25.

Tabell 16 - Tyskland intar Frankrike

	HD	HP	GP	SVD	NA
--	----	----	----	-----	----

Pos	R21		R23	R24	R25
Neg					
Övrig		R22			

1940 - 06 -13-14 Tyskland intar Frankrike

HD) Gällande R21 (se tabell 5) hamnar rubriken i kategorin stor rubrik med positiv framställningen (se tabell 9, 10,11 och 12). Variabel 1) *Försvaret, Uppgivet*. 2) När detta sätts i kontext skildrar rubriken att tyska armén har intagit Paris och att det franska försvaret är uppgivet. 3) I den historiska kontexten vet vi att vår aktör erövrade länder och skickade människor med viss etnicitet till koncentrationsläger från dessa länder. Vi vet att kriget innebar fruktansvärt tragiska händelser och att vår aktör var delaktig till dessa. I samtiden har kriget pågått i två år och tidningarna vet att vår aktör är för tillfället dominant i Europa vilket kan tydas med tanke på mönster i deras erövringar av länder och deras krigslycka. Det är heller inte orimligt att anta att tidningarna bör ha fått nys om att den vår aktör vid det här fallet skickar människor med olik etnicitet ut från det landet som de har erövrats. Huruvida HD vet om koncentrationsläger eller ej vid detta fallet kan vi ej ta reda på. Vid den här tiden fanns det dock en neutralitetspolitik som gjorde att tidningarna inte kunde skriva vad som helst. Med tanke på att vår aktör är så pass dominant är det heller inte orimligt att anta att en viss rädsla för att uttrycka kritik mot denna stormakt kunde finnas från tidningarnas sida.

Vår bedömning blir att denna rubrik och dess underrubriker blir positiv för aktören. Tidningen väljer att skildra aktörens framgångar vilket följaktligen gör rubriken positiv för aktören. Tyska armén går direkt under aktören och rubriken och dess underrubriker beskriver deras framgångar i sin framställning. Dessutom skildras motståndarnas försvar som uppgivet vilket också i sig leder till en positiv framställning av vår aktör.

(HP) Rörande R22 (se tabell 5) placeras rubriken i kategorin liten rubrik med positiv framställning (se tabell 9, 10,11 och 12). Variabel 1) *Framstötare, snävare*. 2) När det gäller kontexten framhäver tidningen att den tyska armén gör framstötare och att det blir en allt mer snävare halvcirkel runt Paris. 3) Den historiska kontexten, se ovanstående. Vår bedömning blir att denna rubrik och dess underrubriker blir positiv eftersom att framställningen skildrar

vår aktör på ett positivt sätt. Vi tolkar denna rubrik och dess underrubriker som knappt, men ändå positiv eftersom vår aktör framställs på ett positivt sätt med tanke på att de gör framstötter och att de ser till att cirkeln runt Paris blir allt snävare.

(GP) Gällande R23 (se tabell 5) hamnar rubriken i kategorin stor rubrik med positiv framställning (se tabell 9, 10,11 och 12). Variabel 1) *Försvaras, icke, erövrat. PARIS, SKALL, ICKE, FÖRSVARAS* 2) När rubriken och dess underrubriker sätts i kontext beskriver rubriken att den tyska armén har intagit 100 000 fångar och formulerar med versaler att Paris inte ska försvaras. 3) Se ovanstående beskrivning. Vår bedömning i detta fallet blir att vår aktör framställs på ett positivt sätt. Den tyska armén är direkt kopplad till vår aktör och i detta fallet går det väldigt positivt för den tyska armén och vår aktör. Tidningen skildrar också detta. Därför framställer tidningen vår aktör på ett positivt sätt.

(SVD) Angående R24 (se tabell 5) hamnar rubriken i kategorin för positiv framställning och liten uppmärksamhet (se tabell 9,10,11 och 12). Variabel 1) *Häftiga, strider, stora, styrkor.* 2) När orden sätts i kontext rapporterar tidningen om att stora tyska styrkor anfaller Parisregionen. Dessutom rapporteras det om häftiga strider samt att Frankrike överger sin huvudstad. 3) Se ovanstående beskrivning. På grund av att vi anser att rubriken och dess underrubriker framställer vår aktör på ett positivt sätt kategoriseras rubriken och dess underrubriker som positiv. Tidningen rapporterar om att vår aktör har anfällt Parisregionen med stora tyska styrkor, vilket i sig är positivt för vår aktör. När ordvalet "stora" sätts i kontext betonas det att den tyska armén styrkor är mäktiga. Det rapporteras dessutom att ett stort antal allierade har blivit tillfångatagna samt att Frankrike överger sin huvudstad Paris. I sig är detta positivt för vår aktör. Med vår tidnings skildring av kriget framställer tidningen vår aktör på ett positivt sätt.

(NA) Gällande R25 (se tabell 5) placeras denna rubrik in i kategorin stor storlek och positiv framställning (se tabell 9, 10,11 och 12). Variabel 1) *HEROISKT, MOTSTÅND, KROSSAS, UNDER, ANFALLSVÅGORNA, griper, pansarkolon, Hitlers, arméer, Paris, portar.* 2) När orden sätts i kontext rapporteras det om att tyska styrkor har krossat heroiskt motstånd i Frankrike samt att Paris har avfolkats och att Hitlers arméer är vid Paris portar. Vår bedömning blir att tidningen framställer vår aktör på ett positivt sätt. Rubriken och dess underrubriker skildrar om framgångar för aktören och det nämns att den tyska pansarkolon

griper tag om Paris. Men framförallt tolkar vi att det är positivt eftersom rubriken skriver att ett heroiskt motstånd krossas av de tyska styrkorna. Trots att motståndet var heroiskt krossas motståndet av de övermäktiga tyskarna. Dessutom står det i versaler för att ännu tydligare belysa framgången för aktören, vilket så klart är positivt för aktören. Dessutom nämns det att Hitlers arméer är vid Paris portar. Det rapporteras enbart om framgångar vilket gör att framställning av vår aktör blir positiv. 3) Se ovanstående beskrivning.

Skillnader och likheter

HD, HP, GP och SvD, NA rapporterar alla om aktörens framgångar vilket är en likhet och som i sin tur är framställer aktören på ett positivt sätt. NA är tydligt positiva med sin rubrik och underrubriker. I versaler skriver de att tyska styrkor krossar heroiskt motstånd. En likhet till NA är att GP också använder sig av versaler i rubriken.

5.5 Tabell 6. 1943 - 02 - 02 - 03 Stalingrad

HD, R26	1943-02-02: General Strecker håller ännu stånd i "Röd oktober" I Berlin vet man intet om Paulus öde.
HP, R28	1943-02-02: Tyskt fredserbjudande till Ryssland , tror England. London spårar samband med Hitlers tystnadtysk politisk fredsoffensiv över hela världen?
GP, R28	1943-02-02: Ryssarna omringa Krasnodar . 20 – milarfront, Stadens öde torde vara beseglat.
SvD, R29	1943-02-02: Sista striden i Stalingrad . Ryssarna bjöds tysk general på konsert. Kuban - och Kaukasusarméerna ha återtagit 150 000 kvkm.
NA, R30	1943-02-03: RINGEN KRING ROSTOV SLUTER SIG . Tyska Kaukasusarméns läge uppges bli alltmer kritiskt. 91,000 tyska fångar ha tagits i Stalingrad sedan 10 januari.

Källa: Helsingborgs dagblad, Hallandsposten, Göteborgsposten, Svenska dagbladet, Norrbottens allehanda.

Anm. R26: rubrik 26, R27: rubrik 27, R28: rubrik 28, rR29: rubrik 29, R30: rubrik 30

Tabell - 17- Stalingrad

	HD	HP	GP	SVD	NA
Pos					
Neg		R27	R28	R29	R30
Övrig	R26				

1943- 02-02-03- Stalingrad

(HD) R26 kategoriseras som övrig framställning (se tabell 6). Variabel 1) *Håller, stånd, Röd oktober*. 2) När orden sätts i kontext betonar rubriken och dess underrubriker att General Strecker håller stånd i Röd oktober. 3) I efterhand vet vi att den här händelsen ses som en vändpunkt i kriget då krigslyckan vände för Tyskland. Frågan är vad HD visste i sin samtid? Här är det rimligt att anta att HD ändå bör ha sina förningar om vad som händer i kriget och att krigslyckan håller på att vända för Tyskland. Vår bedömning i det här fallet blir inte helt enkel. Trots att krigslyckan höll på att vända för Tyskland valde HD att poängtera att General Strecker ändå höll stånd i "Röd oktober". HD väljer att belysa "Röd oktober" och syftar på den ryska arméns framryckningar under denna period. Vår bedömning kategoriseras således under övrig framställning eftersom att HD väljer att belysa den ryska arméns framryckningar med "Röd oktober" samt att vår aktör fortfarande håller stånd.

(HP) R27 (se tabell 6) kategoriseras som en stor rubrik med negativ framställning (se tabell 8, 9 och 10). Variabel 1) *Fredserbjudande, samband, fredsoffensiv* 2) När detta sätts i kontext skildras det att England tror att Tyskland försöker inbjuda Ryssland till förhandlingar om fred. 3) När det gäller den historiska kontexten så är det här ingen bra period för vår aktör. Den tyska krigslyckan håller på att vända vilket också är anledningen till att tidningen beskriver att England spekulerar om att vår aktör försöker förhandla om fred med Ryssland.

Vår bedömning av denna rubrik blir att detta blir en negativ framställning för vår aktör. Den är inte helt oproblematiske på grund av att fred ofta brukar ha en positiv betydelse. Men vi gör denna bedömning på grund av att rubriken skildrar spekulationer om att vår aktör ska ha försökt erbjuda Ryssland ett fredserbjudande. När vi analyserar skeendet så kan man

konstatera att vår aktör inte gick in i Ryssland med avseende att skapa fred utan med syfte för att erövra och anledningen till att det spekuleras om fred är för att det har gått så dåligt för Tyskland i kriget. Därför blir detta en negativ framställning eftersom det framställer vår aktör på ett negativt sätt.

(GP) När det berör R28 (se tabell 6) har vi kategoriserat rubriken som negativ framställning (se tabell, 9, 10,11 och 12). Variabel 1) *öde, beseglat, omringa, ryssarna, staden*. När orden sätts i kontext 2) antyder rubriken att stadens öde som tyska armén befinner sig tror sig vara beseglat och att den ryska armén omringar staden. 3) I efterhand vet vi att denna händelse ses som en vändpunkt i kriget då krigslyckan vände för Tyskland. Det här anar också GP i sin samtid. Vår bedömning är att rubriken är negativt för aktören. Detta på grund av att den tyska armén blir omringad och att tidningen spår att ödet för staden ska vara beseglat vilket är negativt för vår aktör eftersom det är en förutsägelse som innebär ett negativt scenario för vår aktör.

(SVD) När det gäller R29 (se tabell 6) har vi tagit fram att denna rubrik har negativ framställning (se tabell, 9, 10,11 och 12). Variabel 1) *sista, striden, bjöd, återtagit*. 2) När orden sätts i kontext antyder rubriken att sista striden är slagen till ryssarnas fördel. Egentligen menar rubriken att vår aktör har förlorat Stalingrad. 3) I efterhand vet vi att händelsen ses som en vändpunkt i kriget då krigslyckan vände för Tyskland, vilket också rubriken och dess underrubriker skildrar. I vår bedömning har vi valt att kategorisera denna rubrik som negativ. Varför vi har valt att kategorisera den här rubriken som negativ är för att detta framställer aktörerna som förlorare i kriget. I rubriken konstateras det att den sista striden är slagen och att ryssarna har återtagit mark vilket givetvis är negativt för aktörerna.

(NA) R30 (se tabell 6) kategoriseras som en stor rubrik med negativ framställning (se tabell 8, 9 och 10). Variabel 1) *Kritiskt, tyska, fångar. **RINGEN, KRING, ROSTOV, SLUTER, SIG.*** När orden sätts i kontext 2) rapporteras det om att 91 000 tyska soldater har blivit tillfångatagna och att läget blir alltmer kritiskt för den tyska armén. Med versaler står det att ringen sluter sig kring Rostov. 3) Se förra variabel tre. Vår bedömning blir att rubriken och dess underrubriker kategoriseras som negativ framställning. Orsaken är för att det rapporteras om tyska soldater som blivit tillfångatagna och att läget beskrivs som alltmer kritiskt för den tyska armén vilket är direkt negativt för vår aktör.

Skillnader och likheter

Den enda tidningen som väljer att inte presentera händelsen negativt är HD. Övriga tidningar är rakt igenom negativa i sin rapportering. HD bryter mot strömmen eftersom de delvis fokuserar på hur en general i den tyska armén håller stånd mot Ryssland. Dock väljer ändå HD att belysa röd oktober vilket i sig beskriver den tyska arméns framgångar under perioden i oktober. En linje som har varit genomgående i alla händelserna är att HP och NA har varit långt ifrån varandra i sin rapportering. Detta är första gången som ett trendbrott sker då NA också väljer att rapportera händelsen negativt och dessutom med stor uppmärksamhet, precis som HP.

5.6 Tabell 7. 1945 - 05 - 02 Krigets slut

HD, R31	1945-05-02: Hitler död. Den nye ledaren Dönitz manar till fortsatt kamp TT: Den tyska radion meddelade på tisdagskvällen att rikskansler Hitler dog på eftermiddagen på sin befälpost i rikskansliet. Hitler hade på måndagen utnämnt marinchefen, storamiral, Dönitz till sin efterträdare. Sedan meddelande om Hitlers död hade lämnat, talade Dönitz till det tyska folket. Han yttrade: “Hela hans liv stod i tyskarnas tjänst.”
HP, R32	1945-05-02: Adolf Hitler har avlidit , Dönitz tar makten. Hitlers väg till makten: Den ofattbara historien om hur en sluskig målarkludd och arbetsskygg dagdrömmare, en kallblodig mördare och mästarelögnare blev Tysklands rikskansler och diktator
GP, R33	1945-05-02: Hitler har stupat. Amiral Dönitz övertar makten. Striden skall fortsättas till det bittra slutet. Dramatiskt radiomeddelande. Budet om Hitlers död inleddes med trumvirvlar. Tyska hög kvartersrapporten varslade om att något hänt.
SvD, R34	1945-05-02: Hitler dog i rikskansliet. Efterträddes av Dönitz ”Striden skall fortsättas” Hitler utnämnde efterträdaren.
NA, R35	1945-05-02: INTET NYTT TYSKT KAPITULATIONSERBJUDANDE. Rikskansler Hitler död. STORAMIRAL DÖNITZ HAR ÖVERTAGIT HÖGSTA MAKTEN. ”Striden mot bolsjevismen fortsättes “Danmark utrymmes av de tyska trupperna?”

Källa: Helsingborgs dagblad, Hallandsposten, Göteborgsposten, Svenska dagbladet, Norrbottens allehanda.

Anm. R31: rubrik 31, R32: rubrik 32, R33: rubrik 33, R34: rubrik 34, R35: rubrik 35

Tabell 18 - Krigets slut

	HD	HP	GP	SVD	NA
Pos	R31				
Neg		R32			
Övrig			R33	R34	R35

1945 - 05 - 02 Krigets slut

(HD) Angående R31(se tabell 7) placeras rubriken i kategorin stor rubrik med positiv framställning (se tabell 9, 10,11 och 12). Variabel 1) *fortsatt kamp, Tyskland, tjänst, hela, i Hitler, död.* 2) När orden sätts i kontext har HD med ett citat där aktörens röst får komma till tals. Den nya ledaren Dönitz manar till fortsatt kamp och i citatet nämns också klart och tydligt att hela Hitlers liv stod i tyskarnas tjänst. 3) I den historiska kontexten vet vi vem Hitler var, vad han gjorde och hur många liv som släcktes på grund av honom. Vi vet vilka människor som fanns i nazistregimen och vilka illdåd som dessa människor har orsakat. Frågan är ifall HD visste om detta i sin samtid. Möjligtvis visste det inte om allting, men de måste ha vetat om en del. I alla fall visste de om att vår aktör hade ödelagt länder. Transporterat judar till koncentrationsläger. Detta var ganska uppenbart vid den här tiden eftersom Helsingborg under krigets gång exempelvis tog emot judiska flyktingar från Danmark som flydde på grund av rädslan att hamna i Gestapos händer. Ifall HD på något sätt inte visste om det så kan det inte bero på samtiden utan i sådana fall på en uppenbart fallerande journalistik. Vår bedömning av denna blir dock inte helt enkel. Det rapporteras om Hitlers död, som inte är positivt för vår aktör. Tvärtom. Dock rapporteras det om vår aktör på ett positivt sätt. HD målar upp en positiv bild av Hitler genom att ta med ett citat som framställer Hitler i positiv mening. "Hela hans liv stod i tyskarnas tjänst" är i det yttersta lagret positivt. I sin samtid hade HD kunnat ta upp så många andra ord angående Hitler, de

hade kunnat välja att skildra hur många människor som har fått dö och vilken tragedi för Europa hans ledarskap inneburit, men de väljer ändå låta citatet om att hans liv stod i tyskarnas tjänst ta sin plats i deras rubrik och underrubriker. Vi gör bedömningen att rubriken och dess underrubriker blir positiv, inte enbart på grund av citatet utan på grund av citatets innebörd. HD väljer att ge röst åt vår aktör, men framförallt väljer HD att låta rösten hylla vår aktör. Därför blir vår bedömning av denna rubrik och dess underrubriker att vår aktör, trots Hitlers död, framställs på ett positivt sätt.

(HP) R32 (se tabell 7) hamnar i kategorin stor rubrik med negativ framställning (se tabell 9, 10,11 och 12). Variabel 1) *sluskig, målarkludd, arbetsskygg, dagdrömmare, kallblodig, mördare, avlidit och mästrelögnare*. Här framgår värdeladdade ord som kallblodig mördare mästrelögnare. 2) När detta sätts i kontext målar rubriken upp Hitler som en kallblodig mördare en målarkludd, arbetsskygg dagdrömmare och gråter inga tårar över hans död. Tvärtom. 3) Se ovanstående. HP verkar dock mer inlästa på vad Hitler och hans naziregim har orsakat Europa. Vår bedömning blir att rubriken framställer aktören på ett negativt sätt. Dels är det negativt för aktören med tanke på att deras rikskansler avlider. Den negativa framställningen blir dock ännu tydligare i och med att HP visar sitt ställningstagande genom att måla upp Hitler med ett antal värdeladdade ord som “sluskig målarkludd och arbetskygg dagdrömmare, en kallblodig mördare och mästrelögnare”.

R33(GP) Stor storlek med övrig framställning. Variabel 1) *död, bittra, slutet, dramatiskt, varslade*. 2) När detta sätts i kontext framgår det i ett radiomeddelande om att striden skall fortsättas till det bittra slutet har spelats upp för det tyska folket. Citatet kommer ifrån Amiral Dönitz, den nya ledaren. 3) Se ovanstående. Slutsatsen på om detta är positivt eller negativt är inte givet eller självklart. Det är positivt för aktören att tidningen väljer att låta en aktör komma till tals. För aktören blir det dock negativt att det tydligt rapporteras om att Hitler har stupat. Kontexten i själva citatet är inte heller helt oproblematiske. Dönitz manar till fortsatt kamp, vilket egentligen skulle kunna vara positivt för aktören men i citatet betonas också “det bittra slutet”, vilket antyder att slutet är nära och att slutet är bittert. Eftersom vi inte helt kan bedöma denna rubrik och dess underrubriker med en precision som vi känner oss tillfredsställda med kategoriserar vi denna rubrik och dess underrubriker i övrig framställning.

R34 (SVD) Stor storlek med övrig framställning. Variabel 1) *dog, Hitler, efterträddes, striden*. 2) När orden sätts i kontext skildrar rubriken och dess underrubriker att vår aktör, i det här fallet Hitler, har dött och ett citat från vår aktör, Dönitz. 3) Se ovanstående. Vår

bedömning i detta fallet blir att rubriken och dess underrubriker kategoriseras som övrig framställning. Det är inte positivt för vår aktör att rubriken och dess underrubriker skildrar Hitlers död. Att tidningen låter vår aktörs röst komma till tals är dock positivt. Kontexten i citatet är heller inte negativ utan citatet manar till fortsatt kamp. Eftersom vi inte kan avgöra ifall rubriken och dess underrubriker väger över till negativ eller positiv kategoriserar vi vår bedömning som övrig framställning.

R35 (NA) Variabel 1) *INTET, NYTT, TYSKT, KAPITULATIONSERBJUDANDE. Rikskansler, Hitler, död. STORAMIRAL, DÖNITZ, HAR, ÖVERTAGIT, HÖGSTA, MAKTEN, striden, utrymmes, bolsjevismen.* 2) När detta sätts i kontext skriver rubriken i versaler att Tyskland inte kapitulerar. Tidningen rapporterar också om Hitlers död samt att storamiral Dönitz har tagit över högsta makten. Rubriken och dess underrubriker tar sedan upp citat från storamiral Dönitz som handlar om att striden mot bolsjevismen ska fortsättas. Rubriken och dess underrubriker frågar sedan om Danmark kommer att utrymmas på tyska trupper. 3) Se ovanstående.

Vår bedömning gällande denna rubrik och dess underrubriker är att den kategoriseras som övrig framställning. Det är inte positivt för aktören att Hitlers död skildras, tvärtom, det är negativt. Däremot är det positivt för aktören att tidningen låter aktörens röst komma till tals och själva citatets kontext är heller inte negativt. Citatet manar till fortsatt strid mot bolsjevismen. Rubriken och dess underrubriker tar sedan upp en frågeställning. Frågeställningen handlar om Danmark kommer att utrymmas på tyska trupper. Vi anser inte att den här frågeställningen är särskilt positiv för aktören eftersom det frågas ifall tyska trupper ska dras tillbaka från Danmark. Det skildras därför som att vår aktör håller på att förlora kriget eftersom frågeställningen angående trupperna tas upp. Ifall det hade gått bra för vår aktör hade frågan inte ägt rum. Vi har svårt att avgöra ifall rubriken och dess underrubriker framställer vår aktör på ett positivt eller negativt sätt därför kategoriserar vi rubriken och dess underrubriker i övrig framställning.

Skillnader och likheter

Trots att kriget är förlorat för aktören kategoriseras ändå GP, SVD, NA i kategorin övrig framställning med stor storlek. Dock finns där skillnad även på hur citatet skildras i dessa tidningar. GP väljer att ha med "det bittra slutet" vilket inte SVD eller NA gör. Alla tidningar förutom HP har med ett citat från den nya tyska ledaren. Den största skillnaden finner vi mellan HD och HP. Trots att kriget är förlorat väljer ändå HD att belysa citat som framställer

aktören positivt medan HP väljer en klart mer negativ framställning genom att framställa Hitler som bland annat en lögnare och en kallblodig mördare. Alla rubriker som berör denna händelse har stor storlek.

6.0 Skillnader och likheter övertid

Vad det gäller Helsingborgs Dagblad kan vi se att tidningen håller en tydlig linje som knappt förändras övertid. Från Hitlers väg till makten till Hitlers död håller HD en linje där de har nästintill uteslutande positiva framställningar med endast en övrig framställning som undantag. Rörande Hallands-Posten kan vi också se en tydlig linje som knappt förändras övertid. Från Hitlers väg till makten till Hitlers död håller HP en linje där de har nästintill uteslutande negativa framställningar med bara två övriga framställningar som undantag.

Beträffande GP ser vi inte en lika tydlig linje dock varierar linjen övertid. Linjen inleds med en positiv rubrik för att sedan gå över att framställa aktören negativt under blockaden mot Valencia, Kristallnatten och krigets utbrott. Dock vänder deras framställning när Tyskland intar Paris och den tyska krigslyckan är som störst för att sedan ytterligare vända när den tyska krigslyckan vänder i Stalingrad. Anmärkningsvärt är att krigets slut hamnar i övrig framställning eftersom krigslyckan i totalt har fått bakslag för Tyskland och skulle enligt vår logik över tid kunnat fått en negativ framställning.

Angående SvD är det tidningen som håller den mest neutrala linjen av de tidningar som vi har analyserat. Totalt har SVD tre övriga framställningar vilket är det största antalet övriga framställningar av de tidningar vi har granskat. Vad det gäller positiva och negativa framställningar varierar tidningen med tre positiva framställningar respektive två negativa framställningar. SVD inleder positivt i samband med när Hitler kom till makten men fortsätter i övrig framställning i samband med Blockaden mot Valencia för att sedan skildra Kristallnatten övrig för aktören. Tidningen förändrar därefter sin inställning till att skildra Kristallnatten negativt. Tidningen fortsätter med att skildra krigets utbrott som övrigt framställt. När den tyska krigslyckan är som störst framställer tidningen detta positivt för aktören. När den tyska krigslyckan vänder, vänder också tidningen och framställer detta negativt för aktören. Anmärkningsvärt här är också att när kriget väl är slut framställs rubriken som övrig framställning, vilket enligt linjen över tid hade varit mer logiskt att framställas som negativ framställning.

När det gäller NA håller tidningen en tydlig linje från det att Hitler kom till makten till krigets slut. Dock förekommer en övrig framställning och en negativ framställning. En tydlig linje som visas är att majoriteten av rubriker som äger rum är positiva fram till Tyskland intar Paris. Den negativa framställningen kommer när Tyskland är i Stalingrad. Här framställs rubriken negativt för aktören och detta är också i samband med att det går sämre för Tyskland i kriget. Vi finner en övrig framställning vid krigets slut, vilket på ett sätt är anmärkningsvärt eftersom Tyskland har förlorat kriget och föregående rubrik angående Stalingrad var negativ framställd. Med tanke på att kriget har kulminerat negativt vore det logiskt ifall linjen hade fortsatt i negativ riktning. Vi har också tagit med en övrig framställning vid krigets utbrott. Dock föregås denna rubrik av en positiv framställning från ett extra blad.

7.0 Tabell 10 - Framställning

NEGATIV	POSITIV	ÖVRIGT
R14(2)R29,R7,R12,R17,R27,R32,R8,R13, R18,R28,R30	R1,R6,R5,R15 R11, R16,R10,R21 R31,R20,R25,R23, R24,,R4,R3, R22	R9,R19, R33, R14, R2, R26, R34, R35

8.0 Slutdiskussion

Efter att vi analyserat våra resultat kunde vi konstatera att det fanns en del skillnader mellan tidningarna. Framförallt var det tydligt att lokala tidningar emellan hade störst ytterligheter och att den största tidningen *SvD* som ska vara en nationell rikstidning förhöll sig mest neutralt. Möjligtvis kan detta bero på att redaktörerna hade starkt inflytande hos de lokala tidningar och mindre inflytande i en tidning som *SvD*. Samt att *SvD*, beläget i Stockholm, som var en större tidning, möjligtvis har påverkats mer av neutralitetspolitiken än de lokala tidningarna. Beträffande lokala tidningar framställs aktörerna olika över tid. De tidningarna som överlag framställde nazismen som mest positiv var *HD* och *NA*. Tilläggas kan att *NA* vände när krigslyckan vände för Tyskland medan *HD* fortsatte att framställa Tyskland

positivt.

Att *HD* framställde Tyskland positivt behöver inte vara särskilt anmärkningsvärt.

I vårt sökande efter fakta om tidningarna hittade vi spekulationer kring att *HD*:s ägare under andra världskriget, Sommelius, skulle vara tyskvänlig innan och under andra världskriget. För att bekräfta informationen skickade vi även mail till *HD*. *HD* delade uppfattning med dessa spekulationer i deras mail tillbaka till oss. Dock hittade vi även uppgifter om att Sommelius efter andra världskriget var angelägen om att bevisa att han inte hade varit nazist. Vi stötte även på uppgifter om att personen som skötte den utrikespolitiska analysen, Rasmusson skulle haft lite friare tyglar då Sommelius var inlagt på ett sanatorium vilket skulle ha påverkat tidningens framställning av nazismen. Detta skulle också ha lett till att Rasmusson vid ett senare tillfälle fick sparken 1944. Faktum kvarstår att vi anser att *HD* exempelvis framställde aktören positivt i samband med Hitlers död, vilken inträffade efter att Rasmusson hade fått sparken från *HD*. Vad gäller *NA* har vi inte kunnat få en förklaring kring varför just *NA* valde att framställa nazismen som positiv enligt vår analysmodell. Deras linje är tydligt positiv ända tills krigslyckan vänder för Tyskland. Vi har inte mycket fakta kring redaktören vid den här tiden men vi har däremot fakta kring Norrbotten vid den här tiden. Norrbottens tidningslandskap dominerades av vänstersidan. *Norrbottens – Allehanda* hade dock sin politik åt högersidan.

Den tidning som var mest negativ för aktören var *Hallandsposten*. Deras rapportering innehöll inte en enda positiv rubrik för aktören. Det här kan ha att göra med redaktören Johan Svipdag. Svipdag var en uttalad antinazist och detta ihop med att han hade mandatet till rubriksättningen i *HP* borde ligga till grund för den stora negativa rapporteringen som kom ifrån tidningen. I deras linjära process kan man se att *HP* hindrades av neutralitetspolitiken. Exempelvis skrev *HP* "Dåren Hitler" innan neutralitetspolitiken för att sedan inta en mer neutral hållning där de också får några rubriker i övrig framställning. Däremot framgår det ingen positiv framställning, vilket gör de unika jämfört med de andra tidningarna. Majoriteten av *HP*:s rubriker är fortfarande negativa framställningar trots neutralitetspolitiken. De överger också neutralitetspolitiken totalt när Hitler dör och skildrar en tydlig negativ framställning där de anklagar Hitler för att vara en kallblodig mördare.

Göteborgsposten framställer majoriteten av sina rubriker med negativ framställning. Deras linje varierar emellertid över tid. Innan neutralitetspolitiken tar de ställning i samband med

Blockaden mot Valencia och anklagar Hitler för att vara en konfliktmakare. Efter neutralitetspolitiken följer deras linje ungefär krigets linje. De skildrar framställning efter krigslyckan. Kristallnatten framställs som negativ framställning innan kriget. Varför *GP*:s majoritet av rubriker är negativ och inte positiv eller övrig finns inget tydligt svar på. Det kan vara så att de innan neutralitetspolitiken började inse vilken typ av person Hitler var, exempelvis i samband med Blockaden av Valencia, för att sedan följa neutralitetspolitiken och således följa krigets linje vilket avgjorde ifall nyheten blev positiv eller negativ för aktören. I samband med Kristallnatten är det möjligt att den information som har uppkommit i samband med händelsen inte gick att blunda för och därför syns också värdeladdade ord i rubriken trots rådande neutralitetspolitik. En anledning till att majoriteten ändå lutar åt det negativa kan ligga i att tidningen under andra världskriget ägdes av tidningen *Göteborgs Handels och Sjöfartstidning*. Tidningens redaktör var likt *HP*:s en uttalad antinazist och kan därför ha påverkat rubriksättningen i *GP*.

En möjlig aspekt till våra resultat är att det kan ha varit enklare för en mindre tidnings chefredaktör att sätta sin ståndpunkt gentemot aktören än vad det kan ha varit för en redaktör på exempelvis *SvD*. Antagandet görs eftersom att *SvD* är en rikstidning som har en större storlek än de lokala tidningarna och skulle därför också kunna granskats mer. Lägg därtill att *SvD* är belägen i huvudstaden i Sverige som ska vara neutralt gör att tidningen är än mer utsatt och bör ännu mer förhålla sig neutralt. En annan aspekt som vi inte har diskuterat men kan vara värt att fundera kring är ifall det geografiska läget spelar någon roll. Exempelvis om *HD* är mer eller mindre positiva på grund av deras geografiska belägenhet till Tyskland. Dock är detta klivet eftersom att *HP* är klart negativa och *HD* klart positiva. *GP* är mest negativt och *SvD* neutralt men *NA* som ligger längst ifrån Tyskland av alla dessa tidningar är positiva. Därför går det inte riktigt att fastställa ifall den geografiska platsen har någon större betydelse.

När det gäller kopplingar till tidigare forskning kan man se att Elinor Perssons källa Martin Estvall berör skillnader mellan två sjöfartstidningars svenska tidningarnas rapportering om andra världskriget. Persson hävdar att Estvall får fram att det finns stora skillnader mellan tidningarna. Den ena tidningen, *Sjömannen* var skarpt antinazistisk och likt *HP* tog den sin ställning genom fördömande och även genom glåpord mot vår aktör. Exempelvis kallar *Sjömannen* Tyskland för psykopater medan *HP* kallar Hitler för dåre.

I Perssons C-uppsats får Persson fram att tidningarnas politiska färg skiljer sig åt. Vi har enbart tagit med högertidningar i vår avhandling. En skillnad är att våra tidningar inte alltid är representativa till sin politiska färg. Något som också Perssons poängterar är att det finns skillnader i exempelvis ordval och värdeord i hennes avhandling. Det här är något som vi också får fram. Vid händelsen ”Blockaden mot Valencia” skildrar *HP* Hitler som en dåre och vid Hitlers död målar *HP* upp Hitler som en ”kallblodig mördare” och ”målarkludd”. Jämförs detta med exempelvis *HD* så väljer *HD* att belysa att England och Frankrike ”vägrade” gå med på gemensamma åtgärder. Jämför man rubrikerna vid ”Hitlers död” väljer *HD* att ta med ett citat där det klart och tydligt står ”Hela Tyskland stod i hans tjänst”, citatet syftar på Hitler. Utöver detta så belyser både Persson och Perssons källa Emmy Johansson att skillnader finns i hur och tidningar i Sverige rapporterar om händelser rörande andra världskriget. Detta är i linje med det resultat vi fick fram, likheterna tar slut vid att vi endast analyserat rubriker men därmed mera anmärkningsvärt att vi trots detta har ett resultat som går att koppla med övriga arbeten kring tidningar och andra världskriget.

I Håkansson's C-uppsats *En värld i brand* berör Håkansson hur tidningarna rapporterar om invasionen av Norge och Polen, samt om de finns några skillnader i nyhetsrapporteringen angående invasionen av respektive land. Håkansson berör också ifall tidningarna är partiska eller hyser kritik mot någon av hans aktörer. Till skillnad från vårt arbete har Håkansson även ett fokus på Storbritannien. I likhet med oss gör Håkansson en analys på hur tidningarna skildrar och framställer olika händelser. Han försöker ta reda på vilken hållning de olika tidningarna har, protyskt eller proväst. Detta kan jämföras med när vi granskar ifall en tidning är positiv, negativ eller neutral för vår aktör. Till skillnad från Håkansson är vår aktör avgörande ifall skalan blir positiv, negativ eller neutral i vår bedömning. Vi granskar ifall rubriken och dess underrubriker är positiv, negativ eller neutral för aktören medan Håkansson granskar ifall tidningen direkt riktar någon kritik eller sympati för aktören.

I Örbergs C-uppsats *Gottlandpressen och de grå lapparna* görs en analys av gotländska dagstidningar som var aktiva under andra världskriget. Örbergs syfte är att ta reda på hur SIS behandlade de gotländska dagstidningarna och ifall SIS behövde vidta några åtgärder. I likhet med vår uppsats berör Örberg neutralitetspolitiken i Sverige under andra världskriget. Örberg behandlar också främst två olika tidningar, en som på förhand skulle vara antinazistisk och en som på förhand skulle hålla en protysk hållning. Detta kan exempelvis jämföras med valet av *Hallandsposten* och *Helsingborgs Dagblad* i vår C-uppsats. *Helsingborgs Dagblad* skulle på

förhand vara en protysk tidning medan Hallandsposten en antinazistisk tidning. I Örbergs resultat framgår det att tidningar som hade vänsterriktning drabbades av tyngre åtgärder än exempelvis protyska. Detta är inte något som vi har kunnat fastställa i vår C-uppsats eftersom vi inte har gjort någon granskning av efterlämnade arkiv i SIS. En annan sak som Örberg nämner är att tyska inriktade sina attacker mot större tidningar med mer inflytande än mot mindre tidningar. Detta är inte något som vi har fått fram men hade möjligtvis kunnat stämma in på vår tidning SvD. SvD är i vår uppsats den mest neutrala tidningen, vilket hade kunnat ha att göra med att det var den största tidningen och den mest granskade tidningen.

I Muntaus C- uppsats *Svenska pressens framställning av Adolf Hitlers 50 års dag den 20 april 1939*. I Muntaus resultat framgår det att tidningarna inte nämner förföljelsen av judar, homosexuella, romer eller koncentrationslägren särskilt noggrant samt att den största kritiken mot Hitler har funnits i ledare och krönikor. Något sådant antagande har vi inte kunnat göra eftersom vi inte granskat ledare och krönikor. En skillnad jämfört med våra rubriker och dess underrubriker är att ingen tidning i hennes analys nämner förtryck av olika slag. Det här kan ha att göra med att Muntau enbart granskar en händelse och inte de händelser som vi gör. Vi granskar inte Hitlers födelsedag. En likhet verkar vara att tidningarna är en aning restriktiva vilket bör bero på neutralitetspolitiken, men detta nämner inte Muntau. Muntau redogör inte för neutralitetspolitiken och drar heller ingen koppling till neutralitetspolitiken i sitt arbete, vilket är en skillnad jämfört med vårt arbete.

I vår bakgrund har vi följande citat från Lööw: “Nationalsocialisterna var varken de första eller enda att förfäktat rashygieniska tankar. Det svenska intresset för rasbiologi och rashygien daterar sig till tiden före sekelskiftet och redan 1909 bildades Svenska sällskapet för rashygien. Rasbiologin utvecklades under ledning av ärftlighetsforskaren Herman Lundborg (chef för Statens institut för rasbiologi i Uppsala 1919 - 1935). Intresset för hans forskning var stort och han beviljades 1917–1920 särskilda anslag av riksdagen. 1921 utnämndes han till professor vid institutet.”³⁵ Detta händer i Sverige drygt 10 år innan Hitler kommer till makten och ungefär 20 år innan andra världskriget. I historia är det knappa skillnader i tid vilket möjligtvis kan ha påverkat vissa tidningars framställningar av nazismen. Möjligtvis kan exempelvis *HD* eller *NA* ansett att nationalsocialismen var en rimlig ideologi och anledningen till att tidningen fortfarande lästes kan ha varit att dessa tankar uppenbarligen existerade i det

³⁵ Lööw, 2004, s. 343-344

svenska samhället.

Vad det gäller neutralitetspolitiken framgår det att 300 hundra konfiskationer skedde utan rättegång under andra världskriget och majoriteten av dessa var riktade mot tidningar som kritiserade vår aktör. Det kan ha påverkat hur kritiska tidningarna som vi har granskat vågat att vara mot vår aktör. Under hela processen hittade vi inte många tydliga ställningstagande mot Tyskland förutom *HP* före neutralitetspolitiken och efter Hitlers död. En stor anledning till detta är säkerligen neutralitetspolitiken och tillslagen mot de tidningarna som kritiserade vår aktör.

I vår tidigare forskning tog vi upp Göran Leth. Göran Leth påstod att tidningarna i Sverige visste mer än vad de gav sken av. Dock har vi inte kunnat fastställa vad våra tidningar visste och inte visste. Vi har inte kunnat ta reda på vilken kunskap de besatt om Tyskland vid dåtiden men en intressant frågeställning är hur vårt resultat hade blivit ifall vi hade granskat vår uppsats med andra glasögon. Exempelvis om vi hade vetat exakt och precist vad våra tidningar hade för kunskap om vår aktör och vad som hände i Tyskland. Blundade i så fall våra tidningar medvetet för tragiska händelser och förtrycket mot judarna i Tyskland? Hur hade exempelvis ”Goebbels manar till besinning” tolkats om vi vetat att tidningarna visste vem Goebbels var och vad Goebbels stod för?

9.0 Didaktiskt upplägg

Utifrån läroplanen för historia 3A så hade vi berört följande punkter i vårt lektionsupplägg:

Någon global förändringsprocess under 1800- och 1900-talen. Dess konkreta förlopp samt konsekvenser för samhällen, grupper och individer på regional eller lokal nivå.

Olika metoder för att söka, bearbeta och sammanställa historiskt källmaterial, till exempel genom arkiv, muntlig historia eller digitala media.

Källkritiska och metodiska problem förknippade med behandlingen av olika typer av historiskt källmaterial inom till exempel politisk historia, socialhistoria eller miljöhistoria.

Lektion 1 och 2

Efter en period med ett arbete om andra världskriget hade vi arbetat med tidningar under andra världskriget. I vår undervisning hade vårt arbete med tidningar följt samma linje som vårt examensarbete. Vi hade använt oss av en geografisk karta där eleverna hade fått välja tidningar från olika regioner från Skåne till Norrland. Eleverna hade arbetat gruppvis och fått välja två händelser från de händelserna som vi lägger fram från vårt examensarbete. Vi hade förenklat vår analysmodell genom att ta bort storleksaspekten. Eleverna hade enbart fått fokusera på ifall rubriken framställde aktören i positiv, negativ eller övrig mening och utifrån sina kunskaper fått motivera och argumentera varför en rubrik kategoriseras som positiv, negativ eller övrigt för aktören. Till sin hjälp hade eleverna fått en lathund med kort fakta om varje händelse och en sammanställning av värdeladdade ord men också exempel på olika tolkningar av rubriker från vårt examensarbete. Med hjälp av vår förenklade analysmodell, hade eleverna fått analysera olika rubriker från olika tidningar för att kunna avgöra ifall tidningarna framställt aktören positivt, negativt eller övrigt. Eleverna hade sedan gruppvis fått redovisa sitt arbete i muntlig form. Efter att varje grupp redovisat hade vi öppnat upp för diskussion och frågor kring gruppens redovisning och slutsatser. Eleverna hade fått på sig en lektion till att sammanställa rubrikernas framställning och en lektion hade avsatts till redovisningar.

Lektion 3

Under nästa lektion ska eleverna få ta rollen som redaktören över en fiktiv tidning. Innan övningen börjar får eleverna en kontext kring redaktörernas makt att vinkla tidningar efter eget tycke under andra världskriget. Eleverna ska sedan utifrån olika händelser som vi ger dem sätta egna rubriker gruppvis. Rubrikerna ska vinklas åt antingen det positiva eller negativa sett utifrån aktören. Grupperna ska sedan byta rubriker med varandra och därefter analyseras rubrikerna utifrån vår analys igen. Här tränas deras källkritiska förmåga samt deras förståelse för hur människor tänkte och verkade under andra världskriget.

Lektion 4 och 5

För att påvisa att historien är föränderlig hade vi gjort en koppling till nutiden under lektion tre och fyra. Eleverna hade fått ta reda på information om tidningens syfte och politiska hållning om tidningen genom tidningens egen hemsida. Eleverna hade därefter fått i uppdrag

att göra ett nedslag vid en specifik händelse och analyserat enligt analysmodell. Eleverna hade genom tidningarnas förändring fått se att historien är föränderlig. Redovisningen är tänkt att ske genom diskussioner och en inlämning gruppvis.

10.0 Slutord och reflektioner om arbetets process

Under den här processen har vi fått en bredare uppfattning om hur olika tidningar i Sverige framställde nazistregimen innan och under andra världskriget. Vi har fått en tydligare bild av skillnader och likheter mellan de olika tidningarna som vi har granskat. Genom detta har vi också fått en bättre bild och lärt oss mer om andra världskrigets olika skeenden. I vårt arbete har vi följt en tydlig linje med analysmodell och med uträkningsmetoder, genom detta har vi också fått fram vårt resultat. Möjligtvis kan kritiken riktas kring vår analysmodell delvis för att den är egenkomponerad men dels också för att vår analysmodell ger oss möjligheten till att tolka rubrikerna, vilket gör att resultatet kan ses som någorlunda subjektivt. Ytterligare kritik till vårt arbete skulle kunna vara valet av händelser. Eftersom vi gjorde valet att belysa och undersöka händelser som har stor inverkan innan och under andra världskriget blir resultatet därför större än om vi valt exempelvis andra händelser som hade haft mindre inverkan. Förutom ett mindre undantag anser vi att vi kontinuerligt förhåller oss till vår analysmodell genom hela arbetet. Varje händelse analyseras efter vår analysmodell och därför blir också resultatet sakligt och trovärdigt. Undantaget som vi inte bedömer likadant som de andra händelserna är Kristallnatten. Med motiveringen kring händelsens förtryck mot judarna har vi bedömt den annorlunda än övriga händelser. Vi anser också att den tolkningen som vi har gett oss själva utrymme till att ha är rimlig. Tolkningar har gjorts när vi analyserat språket och som blivande gymnasielärare i både svenska och historia anser vi att vi besitter kompetensen för tolkningsutrymmet som vår analysmodell har givit oss.

Under processen har vi haft ett bra samarbete och lärt oss att bidra med olika expertiser för att kunna komplettera varandra. Arbetsbördan har vi lyckats fördela jämnt och har hela tiden haft en bra dialog. Genom vårt samarbete har vi också utvecklats i att samarbeta. Vårt intresse för historia har gjort att arbetet har varit roligt och inspirerande att göra. Eftersom vi båda två är studenter som hela tiden söker efter ny kunskap och vill berika oss så mycket som det går var det inte svårt att hitta motivering till att lägga ner den tid som krävdes för att göra arbetet fullständigt. I vår strävan att bli lärare och senare bättre lärare är vår vilja att utvecklas stor och något som vi är rörande överens om är att respons främjar utveckling. Därför är vi också tacksamma för all form av respons som vi kan få kring det här arbetet.

Framtida forskning

Arbetet kan användas till vidare forskning inom ett sammanhang som berör undersökning av tidningar innan och under andra världskriget. Arbetet kan också användas som underlag till studier kring svenska tidningars framställning angående Tyskland och nazistregimen innan och under andra världskriget. I vårt arbete spekulerar vi angående redaktörers påverkan på respektive tidning. Det här området ser vi möjligheter till att det kan forskas vidare om. Vi spekulerar enbart, men når ingen faktaenlig slutsats. Ett resultat och en slutsats med bättre underlag hade därför varit intressant att se.

Referenslitteratur

Källmaterial

Göteborgsposten 1933–1945

Hallandsposten 1933–1945

Helsingborgs Dagblad 1933–1945

Svenska Dagbladet 1933–1945

Norrbottnens-Allehanda 1933–1945

Litteratur

Asp, Kent, 2011, *mediernas presentationer och betydelse, Valet 2010*, Institutionen för journalistik, medier och kommunikation Göteborgs universitet

Håkansson, Joe, *En värld i brand – En pressundersökning om vad som skrevs om krisen i Polen 1939 och Norge 1940 i två svenska dagstidningar*, C-uppsats, Linnéuniversitet, VT 2011

Leth, Göran, 2005, *Kristallnatten i svenska dagstidningar*. Skriftserie:1. Forum för levande historia.

Lundgren, 1999, *Nyheter - att läsa tidningstext*. Ordfront förlag, Stockholm.

Lundström mfl, 2001, *Den svenska pressens historia 3, Det moderna Sveriges spegel (1897–1945)*. Ekerlids förlag.

Lööv, Helene, 2004, *Nazismen i Sverige 1924 - 1979*. Ordfront förlag

Muntau, Michelle, *Svenska pressens framställning av Adolf Hitlers 50 års dag den 20 april 1939*, C-uppsats, Södertörn högskola. VT 2011

Moberg, Axel, 2015, *hur andra världskriget skildrades i dåtida svenska tidningar*,

Persson, Elinor, *Andra världskriget i tre dagstidningar*, C-uppsats. Södertörn högskola. VT 2016

Sandlund E. (2001). Beredskap och repression (1936–1945) I Lundström, G. Rydén, P. & Sandlund, E.(red.) *Den svenska pressens historia. 3, Det moderna Sveriges spegel (1897-1945)*. Stockholm: Ekerlid.

Örberg, Gunnar, *Gotlandpressen och de grå lapparna Statens Informationsstyrelsens övervakning av de gotländska dagstidningarna under andra världskriget*, C-uppsats, Högskola på Gotland. 2011 VT

Sekundär källor:

Hämtade ur Elinor Persson *Andra världskriget i tre dagstidningar:*

Estvall, Martin, 2009, *Sjöfart på stormigt hav: Sjömannen och svensk sjöfartstidning inför den nazistiska utmaningen 1932–1945*. Linnéuniversitet Kalmar Växjö.

Johansson, Emmy, *Då världskriget var nära inpå! C-uppsats*. Kalmar Växjö Linneuniversitet. VT 2013.

Elektroniska resurser:

Göteborgs-Posten

Tillgänglig: <https://info.gp.se>

Göteborgs-Posten

Tillgänglig: <https://info.gp.se/om-gp/historik/>

Hallandsposten

Tillgänglig: <https://info.hallandsposten.se/om-hallandsposten>

Hallandsposten:

Tillgänglig: [http://www.hallandsposten.se/nyheter/halmstad/antinazismen-i-hp-dämpades-
under-världskriget-1.389339](http://www.hallandsposten.se/nyheter/halmstad/antinazismen-i-hp-dämpades-
under-världskriget-1.389339)

Piteåtidning:

Tillgänglig: <http://www.pt.se/nyheter/ur-vart-arkiv-4815845.aspx>

Svenska-Dagbladet

Tillgänglig: <https://kundservice.svd.se/omsvd/>

SVT

Tillgänglig: <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/vast/troligtvis-borjan-pa-en-ny-valdsvag>

Wikipedia:

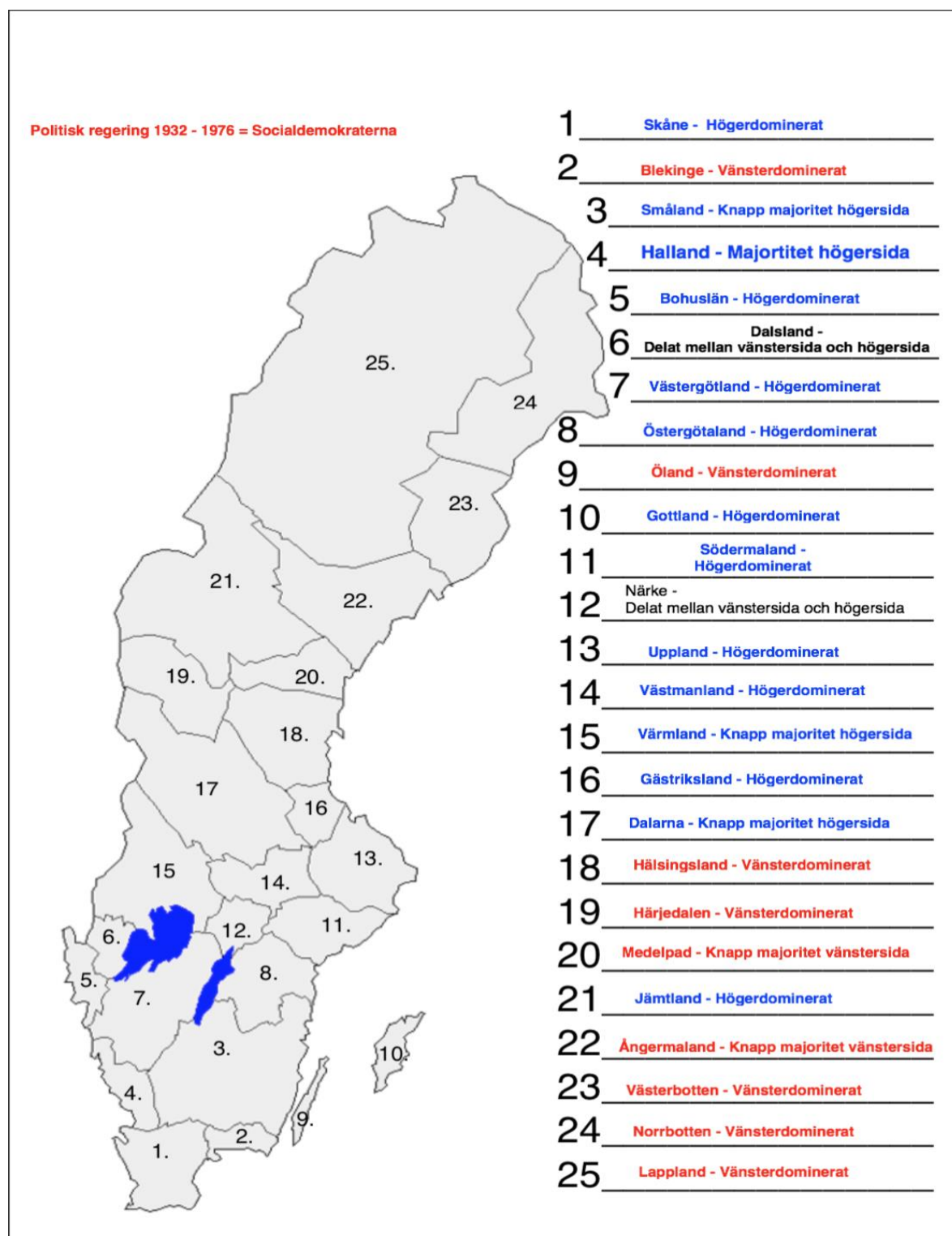
Tillgänglig: <https://sv.wikipedia.org/wiki/Göteborgs-Tidningen>

Tidningar Kungliga Biblioteket

Tillgänglig:

<http://tidning.kb.se/nld/nld/main?tidnId=&katId=24&PFD=1933&PTD=1945&sok=Sök>

Bilaga

Max Lindén

Andreas Forshage

Besöksadress: Kristian IV:s väg 3
Postadress: Box 823, 301 18 Halmstad
Telefon: 035-16 71 00
E-mail: registrator@hh.se
www.hh.se